

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

(ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ)

ਅੰਕ- 1

ਜਨਵਰੀ 2010

ਸਾਲ- 1

1850-1901

“ਸੁੱਫਾ ਪੰਥ ਜਗਾਇਆ ਕਲਮ ਦੁਹਾਈ ਫੇਰ
ਹਾ ! ਹਾ !! ਪੰਥ ਵਿਸਾਰਿਆ ਐਸਾ ਦੂਲਾ ਸ਼ੇਰ”

ਪਾਠਕਾਂ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਹਿੱਤ

ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਲਮ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੈਟਰੀਮੋਨੀਅਲ ਪੰਨਾ : ਫੀਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਬਦ 5/-, ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ 20/-
(ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਫੀਸ 200/-) ਮੈਟਰੀਮੋਨੀਅਲ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੋਨੋਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੇਗਾ।

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ : ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੱਜਣ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਭੇਜ
ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ : ਇਸ ਪੰਨੇ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ
ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।

ਖੇਡ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀ : ਇਹ ਪੰਨਾ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਉਭਰਦੇ ਖਿਡਾਰੀ
ਤੇ ਨਾਮਵਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ
ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ : ਇਹ ਪੰਨਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਆਮ
(General Knowledge) ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣਗੇ।

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ
ਸਟੇਟ ਅਵਾਰਡੀ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ (ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ)

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ
(ਆਨਰੇਰੀ)

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

(ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ)

ਅੰਕ : 1

ਜਨਵਰੀ : 2010

ਸਾਲ : 1

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ: ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ
(ਆਨਰੇਰੀ)

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧ

ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰੀ
(U.S.A.) M-001-408-903-9952
E-mail : tsdupalpur@yahoo.com

ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

712, ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ,
ਕਜਰੇੜੀ, ਯੂ.ਟੀ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 160036
ਫੋਨ:- 0172-2623163

9465216530, 9316133498

E-Mail:- bhaiditsinghpatrika@yahoo.com

ਚੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸਮਾਂ	ਦੇਸ਼ ਵਿਚ	ਵੇਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਸਾਲਾਨਾ	200/-	\$ 50
ਪੰਜ ਸਾਲ	900/-	\$300
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ	6000/-	\$1500

ਇੱਕ ਕਾਪੀ:- 20 ਰੁਪਏ

ਤਤਕਰਾ

* ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ	ਸੰਪਾਦਕੀ	2
* ਕਿਆ ਤੁਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨਤੀ ਕਰ ਸਕੋਗੇ?	ਗਿ. ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ	4
* ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਨੋਟ	ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	7
* ਕੌਮ ਲੁਟੀ ਗਈ	ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	9
* ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਕਦਰ	ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	11
* ਅੱਜ ਲੋੜ ਤੋਰੀ ਡਾਢੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘਾ॥	ਸੱਜਣ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ	14
* ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਕੀ ਜੈ।	ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ	15
* ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ “ਦਸਮ-ਦੁਆਰਾ” ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ		19
* ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ੧-ਮੀਰ ਕੋਟੀਏ ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ	ਗਿ. ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ	29
* ਗਿ. ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ	ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ	34
* ਗਿ. ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ	ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ	35
* ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ	ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ	36

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਛਾਪਕ, ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਸ.ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪ੍ਰੈਸ, ਬੇ-ਸ਼ਾਪ 7, ਫੇਜ਼ 7 ਮੁਹਾਲੀ, (ਪੰਜਾਬ) ਫੋਨ:- 0172-5090645-46 ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ #712, ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਕਜਰੇੜੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

“ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ”

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ (ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ) ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖਦਿਆਂ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੌਸਲਾ, ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਸੂਝਬੂਝ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਮਾਣ ਮੱਤੇ ਵਿਦਵਾਨ “ਪੰਥ ਰਤਨ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ” ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਪਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਗਾਇਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਡੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਬੰਨੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਿਰ ਤੋੜ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ੫੧ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਤੀਕਰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਕਾਰਜ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਣ ਮੱਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ੫੧ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ੫੨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖਜਾਨੇ ਲਈ ਭੇਂਟ ਕਰਨੀਆਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣਾ,

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੌਢੀ ਹੋਣਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਹੋਣਾ, ਉੱਚੇ ਕੱਢ ਦਾ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਹੋਣਾ, ਇਕ ਨਿਧੱਤਕ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਸੰਪਾਦਕ ਹੋਣਾ, ਇਕ ਮਹਾਨ ਬੁਲਾਰਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਮਾਣ ਮੱਤਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣਾ, ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਤ-ਕੱਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ:- ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ 6 ਸਤੰਬਰ 1901 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋ ਲਿਖਤੀ ਕੀਰਨੇ ਪਾਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ “ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ” ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਰਾਗ-ਮਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸ਼ੋਕ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸੰਪਾਦਕੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਰ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੇ ਖੁੱਦ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਕੱਢ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ, ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡਮੁਲੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖਣੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ੋਕ ਸੁਨੇਹੇ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੋਟਾਂ, ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰਾਂ

ਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਦੂਜੀ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ, ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸਵਾਮੀ ਦਯਾ ਨੰਦ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਤ ਦੇਣੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ “ਮੇਰਾ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦਯਾਨੰਦ ਦਾ ਸੰਵਾਦ” ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ, ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਦਵਾਨਾ ਦੀ ਸਾਰਥਕ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ 108 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ “ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ” ਇਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ? ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਦਨਸੀਬੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨੋਂ, ਮਨੋਂ, ਤੇ ਧਨੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕੌਮ ਨੇ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਕਿਹਾ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਖਪਾਤ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਮਦਾਸੀਆ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਸਾਡਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਰਹੀਸ਼ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। “ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ ਹੈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ?” ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਇਹ ਨਿਮਾਣੀ ਜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ, ਸਿਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵੀ ਛੇਹੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਸੋ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ।

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ।

ਚੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ		
ਸਮਾਂ	ਦੇਸ਼ ਵਿਚ	ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਸਾਲਾਨਾ	200/-	\$ 50
ਪੰਜ ਸਾਲ	900/-	\$300
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ	6000/-	\$1500
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੋ। ਲੇਖਕ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨ।		

ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਾਹੌਰ

28 ਦਸੰਬਰ 1900

ਐਡੀਟਰ : ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਲਗਭਗ 14 ਸਾਲ ਐਡੀਟਰ ਰਹੇ। ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੋਟ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਅਤੇ ਫੋਕੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ, ਵਹਿਮਾ ਭਰਮਾਂ, ਮੜ੍ਹੀ ਮਸਾਣਾਂ, ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਆਦਿ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇਹੇ ਵਡੇਰੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕ ਪੰਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਰਾਹੀਂ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਨੋਟ ਤੇ ਵਿਚਲੇ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ 28 ਦਸੰਬਰ 1900 ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕੀ “ਕਿਆ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨਤੀ ਕਰ ਸਕੋਗੇ?” ‘ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ’ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਕਿਆ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨਤੀ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ?

ਐ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੱਜਣ ਜਨੋਂ ਇਸ ਅਮਨ ਦੇ ਸਮਯ ਵਿਚ ਹਰ ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਨੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਜਹਬਾਂ ਨੇ ਇਤਨੀ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਖਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਠਨ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਜੇਹੀ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਧਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੀ ਉਮੈਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਅੱਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਲ ਫੁਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇੜ੍ਹ ਦੇ ਮਹਿਨੇ ਵਿਚ ਬਨਸਪਤੀ ਫੁਲਦੀ ਹੈ ਅਰ ਹਰ ਇੱਕ ਕੌਮ ਅਪਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਬੰਭ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਥਿਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਬਿਵਹਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਛੱਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਅੱਠ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਰਕੀ ਜੁਲਮ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਚਾਂ ਰੋਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਧੀਆਂ, ਧਨ, ਦੌਲਤ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਰਹਮ ਪਰ ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਾਈ ਦੀ ਕੁੱਛੜੋਂ ਭੇਡੀਆ ਬੱਚਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੁੱਕਨ ਲਈ ਪੀਕਦਾਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੁਰਕੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋਕੇ ਟਕੇਟਕੇ ਨੂੰ ਬਿਕ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਨੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲੀਆਂ ਪਰ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਿਆ ॥

ਅਜੇਹੀ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਅਮਨ ਵਿਚ ਐਸੀ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਧਰਮ

ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਅਤੇ ਆਰੀਯਾ ਸਮਾਜ ਬਨਾਕੇ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੁਆਰੇ ਅਪਨੀ ਕੌਮ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਅਰ ਇਸ ਕੌਮ ਦੇ ਆਦਮੀ ਅਪਨੀ ਲਿਆਕਤਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਉਹਦੇ ਪਾਕੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਬਨੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਨੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਨਤੀ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਸਪਰ ਨਫਾਕਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਤਾਂ ਭੀ ਇਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਉਲਟ ਹੋ ਕੇ ਭੀ ਅਪਨੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਨਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੋਗ ਜੋ ਥੋੜੇ ਹੀ ਸਾਲਾ ਥੋਂ ਪਹਿਲੇ ਇਕ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਮਨ ਦੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ਅਪਨੇ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਬਿਵਹਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਐਥੋਂ ਤਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਥਨ ਤੇ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਇਹ ਕੌਮ ਭੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਰੱਖਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਰਾਜਯ ਵਿਚ ਸੁਖ ਪਾਕੇ ਅਪਨੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਉਪਾਇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਮੋਲਕ ਸਮਯ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਗਾੜ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵੱਲ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪਾਠਕ ਦੇਖ ਸਕਨਗੇ ਕਿ ਥੋੜੇ ਹੀ ਅਰਸੇ ਤਕ ਜੇ ਇਹੋ ਕਾਰਵਾਈ ਰਹੀ ਤਾਂ ਕਿਆ ਦਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ:-

੧. ਖੁਦ ਗਰਜੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰ ਅਜੇਹੇ ਪੁਰਖ ਇਸ ਵਿਚ ਹਨ ਜੋ ਅਪਨੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌਮ ਦਾ ਗਾਰਤ ਕਰ ਦੇਨਾ ਇਕ ਆਮ ਬਾਤ ਜਾਨਦੇ ਹਨ ॥

੨. ਧਰਮ ਤੇ ਗਿਰੇ ਹੋਏ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਤਨੇ ਕੁ ਆਦਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਖਾਲਸਾ

ਧਰਮ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਕੇ ਅੰਨਮਤੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ॥

੩. ਮੂਰਖਤਾ ਇਸ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਕੁ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਇਕ ਚਾਲਾਕ ਆਦਮੀ ਇਸਨੂੰ ਅਪਨੇ ਫੰਧੇ ਵਿਚ ਫਸਾਕੇ ਅਪਨਾ ਕੰਮ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ ॥

੪. ਭੁੱਖੇ ਭਾਈ ਇਸ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਤਨੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਤ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਅਪਨੀ ਹੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਲੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਗਤ ਵਾਧਾ ਹੀ ਵਾਧੇ ਪਰ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਲੋਭ ਦਿਖਾਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਛੀ ਕੁੰਡੀ ਨੂੰ ਗੰਡਿਆ ਲਾਕੇ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ॥

੫. ਦਰੋਬਾਜ਼, ਧਰਮ ਤੋਂ ਗਿਰੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤੀ, ਝੂਠ ਬੋਲਨੇ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਆਦਿਕ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਤਾਂ ਇਸ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਾਵਸ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਪਰ ਤਾਰੇ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ॥

੬. ਪੋਖੇਬਾਜੀ, ਫਰੇਬੀ, ਛਲਬਲ ਕਰਕੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ ਬਾਗ ਦਿਖਾਕੇ ਅਪਨਾ ਮਤਲਬ ਕੱਢਨੇ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਹਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ ॥

੭. ਅਪਨੇ ਮਤਲਬ ਵਾਸਤੇ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਪਾਕੇ ਧੜੇ ਬੰਦੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸਸਤਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਰਿਹਿਆ ਹੈ ॥

੮. ਚੋਰੀ, ਧਾੜੇ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਖਤ ਪਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਕੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਗੰਡਾਸਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਢਕੇ ਆਪ ਫਾਸੀ ਚੜ੍ਹਨੇ ਨਾਲ ਜਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵਖਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਇੱਕ ਦੋ ਦੋ ਫਾਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ॥

੯. ਸੁਸਤ ਅਰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪਰ ਪੇਟ ਭਰਨੇ ਵਾਲੇ
ਅਰ ਧਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵੱਲ ਝੁਰਕਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਵੇਂ-੨
ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬੁਰੇ ਆਚਾਰ ਕਰਕੇ ਜਨਮ ਖੋਹਿੰਦੇ
ਹਨ ॥

੧੦. ਕੇਸਾਂ ਆਦਿਕ ਪੰਜਾਂ ਕੱਕਿਆ ਦੇ ਘਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਚੋਜ ਬਰੋਜ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੱਤ ਵਾਦੀ, ਨਿਰਲੋਭ, ਨਿਸ
ਕਪਟ ਅਤੇ ਰਹਤ ਮ੍ਰਿਯਾਦਾ ਵਾਲੇ ਧਰਮਾਤਮਾ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ
ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ॥

ਗਲ ਕਾਹਦੀ ਅਸੀਂ ਬਗੈਰ ਡਰਦੇ ਇਹ ਕਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ
ਸਾਡੇ ਖਾਲਸਾ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਯਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ
ਗਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਤਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੋ ਆਖਨ
ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿੰਤੂ ਉਹ ਦੁਪਹਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਆਪੇ
ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸਤੇ ਪੰਥ ਆਪੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ॥

ਇਸਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨਮਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੇਖਧਾਰੀ ਲੋਗਾਂ
ਨੇ ਭੀ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਉਪੱਰਲੀ ਹਾਲਤ ਵੱਲ ਦੇਖਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਖਾਣ ਲਈ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੱਤ੍ਰ ਟਿੱਡੀਆਂ
ਪਰ ਆ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ॥

ਹੁਨ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੀ ਐਥੋਂ
ਤੱਕ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕਿਉਂਕਰ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ
ਪਰ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਰ ਕਿਆ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਨਸ਼ਟ
ਨਾ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਖਦਾਈ ਬਾਤਾਂ
ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੀ ਇਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਦ
ਖਯਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਦੇ ਆਸਰੇ ਖੜੀ ਹੈ, ਜਿਸ
ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੇ ਤੇ-ਸਾਫ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਇਸਦੇ ਦੋ ਰੱਛਕ ਹਨ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਗਿਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ
ਜੀ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸ਼੍ਰੀਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਇਸ ਕੌਮ ਪਰ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ
ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਨ ਤਦ ਬੱਸ ਹੀ ਸਮਝਨੀ
ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਪਯਾਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ
ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਆ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨਤੀ
ਕਰ ਸਕੋਗੇ?

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ:-

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ
ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਕੁੱਝ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ
ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਨਕਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਆਦਿ ਘੱਟ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਕਿ
ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਆਵੇ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਤੋੜ ਫੋੜ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਨੋਟ

(ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ- ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ 11-9-1901)

ਮਹਾਨ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕ ਭਾਰੀ ਥੰਮ੍ਹ ਚੁੱਕਿਆ ਕੌਮ ਉਨਤੀ ਦਾ ਹਰਾਵਲ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਯਾਨੀ ਅਦੁਤੀ ਐਡੀਟਰ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਕੌਮ ਲਈ ਇਹ ਐਸਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਔਰ ਉਹ ਥਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਭਰਨੇ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੁਣ ਨਾ ਸਿਖਿਆ। ਅਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਖਣੇ ਦੇ ਸਖਣੇ ਰਹ ਗਏ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰੀ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ੇ, ਅਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੁਰ੍ਹਾ (ਪਿਤਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਕਰਕੇ ਪੰਥਾ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬਣਾਏ, ਬਖਸ਼ੀ ਰਖੇ।

ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਚੁੰਗੀ ਆਪਦੇ ਸੁਚੇ ਮਿਤਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਮਾਰੀ ਸਮੇਂ ਆਰਥਕ

ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਚੀ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਨਿਬਾਹ ਕੇ ਦਿਖਲਾਈ, ਸਰਦਾਰ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਸਟਰ ਬਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੇ ਗਯਾਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦੇ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਬੇਰਡਿੰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਯਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਦੀ ਆਖਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਿਬਾਹੀ ਆਪਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਸਦਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੋਯਾ।

ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਕੜ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਹੌਰ ਖਬਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਤਵਾਰ ੧੫ ਸਤੰਬਰ ਸਵੇਰ ਦੇ ੬ ਵਜੇ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਤਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫਿਰੇਗੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ, ਡੱਬੀ ਬਜਾਰ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਸਜਨ ਜਨ ਇਸ ਕੌਮੀ ਮਾਤਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਨੀਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਪੈਣਗੇ।

ਪੜ੍ਹ ਪ੍ਰੇਰਕਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹ

ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ 11-9-1901

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਾਕੀ ਤੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਵਟੈਗੀ

ਲੇਖਕ ਬਾਘ ਸਿੰਘ

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਖਬਰ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦੇਵੇਂ॥
ਐਤਵਾਰ ੧੫ ਸਿਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਸਵੇਰੇ ੬ ਬਜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਲੋਡੇ ਵੇਲੇ, ਬਜਾਰ ਤੋਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਐਡੀਟਰ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਅਸਤਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਜਾਰਾਂ ਤਾਂਈ ਹੋਂਦੀ ਦਰਯਾ ਰਾਵੀ

ਪੁਰ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇਗੀ॥ ਫੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਡੱਬੀ ਬਜਾਰ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕ ਮਾਤਮੀ ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੋਵੇਗਾ॥ ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਕੇ ਬਹਾਰ ਦੇ ਮਿਤ੍ਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੌਕ! ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕਿਆਂ ਪਰ ਜਰੂਰ ਪਹੁੰਚਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਕੌਮੀ ਮਾਤਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ

ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ 11-9-1901

ਦਾਸ ਈਸਰ ਕੌਰ ਗੁਰਮਤ ਕੰਨਯਾਂ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਸ਼੍ਰੀ ੧੧ ਮਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਫਤੇ। ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਕੋ ਅਨਮਤੀ ਗੁਲਾਮੀ ਸੋ ਛਡਾਇਆ
ਔਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਕ ਅਰ ਹੋਰ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਅਬ ਖਾਲਸਾ ਕੋ ਮੰਦ ਭਾਗ ਜਿਨ
ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਬਖਸ਼ਨੀ ਔਰ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇ ਐਸੇ ਹਮਦਰਦੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਾਰੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕੀ ਧੁਨੀ ਹੁੰਦੀ
ਪਰਮ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਕੇ ਦੇਹ ਅਰੋਗ ਕੇ ਰਹੀ ਓਸ ਵਕਤ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਇਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੇਂਦਾ ਸਾਖਾਲਸਾ
ਲੀਏ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਭੋਗ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਦੀ ਮੰਦਭਾਗਤਾ ਪਸ਼ਚਾਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ
ਸ਼ੋਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭੋਗ ਤੋਂ ੧ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਅਸਵਾਰਾ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ ਕਿ ਸਚੇ ਪਤਾਸ਼ਾਹ ਆਪਦਾ ਸੱਚਾ ਪੁਤ੍ਰ
ਕਰ ਗਏ। ਸੋ ਓਹੀ ਭੋਗ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਪੁਲੋਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਕੇ ਸਚ ਖੰਡ ਮੇਂ ਆਇਆ ਹੈ
ਵਾਸਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਐਤਵਾਰ ਕੇ ਰੋਜ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਕ ਓਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਨੇ ਚਰਨਾਂ ਮੇਂ ਨਿਵਾਸ ਦੇਣਾ।
ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਓਨਾਂ ਕਾ ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਕਥਨ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ

ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ 11-9-1901

ਦਾਸ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੈਕ੍ਰਟਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜੀ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ, ਅਤੇ ਕਰਨੈਲ ਜੀਵਣ ਜਲ ਭਰ ਆਇਆ, ਇਸ ਸਮਯ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤਰ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਆਜਮ ਪਟਯਾਲਾ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਇਸਥਿਤ ਸਨ ਜੋ ਸਭਨਾ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ
ਹੋਣੇ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਪੁਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਖਾਲਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਏਨਾਂ ਸਜਨਾਂ ਦੇ ਆਤਮਾਂ ਨੂੰ
ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਲੋਂ ਪੈਹਲਾਂ ਕਾਲੇ ਹਾਸੀਏ ਵਾਲੇ ਨੋਟਸ ਆਪਣੀ ਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਸਭ
ਥਾਂ ਥਾਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਫਿਰ ੨੪ ਭਾਦਰੋਂ ਨੂੰ ਇਕ ਭਾਰੀ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਰ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦੇਵੇਂ।
ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੰਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਦਾਸ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਸ਼ੋਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਿਖੇ

ਕੌਮ ਲੁਟੀ ਗਈ

ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ 11-9-1901

ਕੌਮਾਂ ਸਦੀਵ ਬੜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੜੇ ਆਦਮੀ, ਉਹ ਕੌਮ ਵਡੀ, ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਦਾਨਾ ਤੇ ਸੁਭ ਗੁਣ ਪੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬੜੇ ਆਦਮੀ ਗੁਜਰ ਜਾਣ ਉਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਰਾਜਾ ਬਿਕਰਮ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਨੌ ਰਤਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਜੈਸਾ ਉਤਮ ਕੌਮ ਸੀ, ਜਦ ਉਜੇਹੇ ਆਦਮੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ, ਤਦ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਦੀ ਅਜ ਦਸ਼ਾ ਦੇਖ ਲਵੋ ਕੀ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਦ ਬੁਕਰਾਤ, ਸੁਕਰਾਤ, ਅਫਲਾਤੂ ਪਥੈਗੋਰਸ, ਡਮਾਸਥੀਨੀਜ, ਪਲਾਤੂਸ ਵਗੈਰਾ ਦਾਨਾ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਤਦ ਯੂਨਾਨੀ ਜਹਾਨ ਦੀ ਰਾਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਰ ਪੁਰਾਣਾ ਯੂਨਾਨ ਯੁਰਪ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰੋਮਨ ਕੌਮ ਚੰਗੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਮਰ ਜਾਨੇ ਕਰਕੇ ਮਲਯਾ ਮੋਟ ਹੋ ਗਈ, ਇਹੋ ਹਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ। ਬੈਰ ਹੁਣ ਫੇਰ ਐਸੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੌਮ ਤ੍ਰੱਕੀ ਦੇ ਲਛਣ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪੁਰਖ ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਮੁਜਬ ਅਛੇ, ਇਕ ਇਕ ਕੌਮ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ ਅਰ ਕੌਮੀ ਤ੍ਰੱਕੀ ਦੀ ਕੁਝ ਉਮੈਦ ਬਣੀ ਸੀ, ਮਗਰ ਸ਼ੌਕ ਮਹਾਨ ਸ਼ੌਕ! ਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਕਤ ਸਮੇਟ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਚਿਤ ਚੇਤੇ ਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਗਰ ਸਪੁਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪੈ ਦਰ ਪੈ ਚੋਟਾਂ ਲਗਣ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਆ ਘੇਰਿਆ, ਅਰ ਇਸ ਸੁਕਰਵਾਰ ਆਪ ਦਾ ਅਸਵਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਦੀ ਇਤਰ ਮਤਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਕੀ ਬਤੁਰਕੀ ਪੂਰੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਬੇ ਨਜ਼ੀਰ ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਐਡੀਟਰੀ ਦੇ ਜਰੀਏ ਆਪਨੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਪਰਸ ਪਰ ਹਮਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਲੀਤਾ, ਅਰ ਕੌਮ ਨੂੰ ਉਨੱਤੀ ਦੇਣੇ ਤੇ ਅਪਨੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਇਕ ਜੁਦਾ ਤੇ ਸੰਪੂਰਣ ਕੌਮ ਸਮਝਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਖੂਬ ਫੈਲਾਇਆ। ਆਪਦੀ ਕਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਐਨੀ ਜਰੂਰਤ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਹਦ ਨਹੀਂ, ਅਰ ਇਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਇਕ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਤ੍ਰੱਕੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਪਰ ਸਾਦੇ ਤੇ ਸਫਾਈ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰੂ ਕਰਨੇ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲ ਨੇ (ਮਨਕੀ ਮਨਹੀ ਮਾਹਿ ਰਹੀ) ਵਾਲੀ ਗਲ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਆਪਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਖਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਆਦਮੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕੌਮ ਵਿਚੋਂ ਐਸੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਬੜਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਡੀਟਰੀ ਜੋ ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰ ਗਏ ਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਿਬੁਤ ਸੁਪਤਨੀ ਅਰ ਸਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਪਰਮ ਦੁਖ ਦਾ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਨੇ ਅਪਨਾ ਵਕਤ ਕੌਮ ਪੁਰ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਲੰਮਾ ਪਦਾਰਥ ਕਠਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਅਜੇ ਤਾਲੀਮ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਚੁਕੀ ਕਿ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਹਥ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਦੇ ਚਲਾਣੇ ਦੀ ਖਬਰ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਅਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੋਂ ਆਪਬੀ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ, ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਕਰਕੇ ਦਸ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਿਤ੍ਰ ਹਨ, ਅਰ ਹੁਣ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਸੀ, ਅਰ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਜਨਾ ਨੇ ਆਪਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਕੇ ਅਪਣਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਕੀਤਾ।

ਹੁਣ ਜੇ ਘਾਟਾ ਸਾਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਉਪਾਲਾ ਨਹੀਂ ਅਰ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਲਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸਤੋਂ ਅਛੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਅਧੂਰੀ ਤਾਲੀਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਲਾਯਕ ਬਨਾਨੇ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਿਬੁਤ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਸ਼ਰੀਰ ਯਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤੀ ਕੌਮੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਆਪਦਾ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਕਲਮ ਮਾਰਨਾ, ਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਹਾਰੇ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਕਦ ਤਕ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਰਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਤੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸਚੀ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਹੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਅਰ ਸੁਪਤਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਯਾਦਗਾਰ ਅਰ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੇਣੇ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਪੰਥ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਅਰ ਦੋ ਲਾਭਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜਾਰੀ, ਦੂਸਰੇ ਇਹ ਉਮੈਦ ਕਿ ਐਸੇ ਲਾਇਕ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਲਾਇਕ ਹੋਕੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁਰਨਿਆਂ ਪਰ ਤੁਰਕੇ ਪੰਥ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵੰਡਾਊ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਕੰਮ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀਆ, ਯਾ ਸਰਦਾਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਲਾਹੌਰ, ਯਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਮ ਪਰਸਿੱਧ ਅਰ ਮੌਤ ਪਰਤਿਸ਼੍ਠਤ ਸਜਨ ਦੀ ਹਥੀਂ ਹੋਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ।

ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਭੱਕੂ ਮਾਜਰਾ ਵਲੋਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਮੁਬਾਰਕਾਂ !

ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ

ਜੋ ਲਹੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

14 ਫਰਵਰੀ, 2010 ਐਤਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਪਿੰਡ ਭੱਕੂ ਮਾਜਰਾ (ਰੋਪੜ) ਵਿਖੇ

25ਵਾਂ ਸਲਾਨਾ (ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ)

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ

ਵਿਦਵਾਨ

ਤੇ

ਕੀਰਤਨੀ

ਜੱਥੇ

- ❖ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿ: ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ
- ❖ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿ: ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ
- ❖ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੋਢੀ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ
- ❖ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਾਲੇ
- ❖ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ
- ❖ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੰਬੇ ਵਾਲੇ, ਹਜੂਰੀ ਰਾਗੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ।
- ❖ ਭਾਈ ਸਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਾਲੇ
- ❖ ਗੁਰਮਤਿ ਵੀਚਾਰ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਿਥਨਗੀ ਕਾਲਿਜ ਵਾਲੇ
- ❖ ਭਾਈ ਕੰਵਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਵਾਲੇ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਰਿ ਜੀਸਿ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਾਸਰੇ : ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਪਿੰਡ ਭੱਕੂ ਮਾਜਰਾ (ਰੋਪੜ)

ਸੰਪਰਕ : 98722-23118, 94176-04947, 94178-20440, 9216549248

ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਕਦਰ।

ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ 2-10-1901

ਐਤਵਾਰ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਜੈਸਾ ਕਿ ਸ਼ੋਕ ਪੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸਵੇਰੇ ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਦੇ ਅਸਤਾਂ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੀਆਂ ਪੁਰੇ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਬਾਜੇ ਸਮੇਤ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮੁਲਤਾਨ ਆਦਿਕ ਹੋਰ ਭੀ ਕੋਈ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮਹੁਮਾ ਕੇ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਰੌਨਕ ਉਮੈਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧਕੇ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਪੜਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ਹਰ ਦੇ ਬੜੇਬੜੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੋਈ 11 ਬਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੇਹਰੇ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪੁਜੀ। ਓਥੇ ਪੌਚਕੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਵਿਚੋਂ “ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਨੀਂਦ” ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਸਾਰਿਆ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਭਰ ਆਯਾ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਔਰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾ ਕੇ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਸੋਧ ਕੇ ਸਵੇਰ ਦਾ ਜਲਸਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਯਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 5 ਬਜੇ ਫਿਰਾਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ੋਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਇਆ, ਫੌਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਭੀ ਵੈਰਾਗ ਮੰਥੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਓਹੁ ਦਰਦਨਾਕ ਮਨ ਨੂੰ ਖਿਚਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸ੍ਰੋਤਾ ਗਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸਣ ਲਗ ਪਈ।

ਫੇਰ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਹਸੀਲਦਾਰ ਚੁੰਗੀ ਨੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੀਉਨੀਸਿਪਲ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਜਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਨਾਯਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸਦੀ ਤਾਈਦ ਭਾਈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨ ਰੈਜ਼ੋਲਯੂਸ਼ਨ ਪਾਸ ਹੋਏ, ਪਹਲਾ ਰੈਜ਼ੋਲਯੂਸ਼ਨ ਕਿ ਇਹ ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਐਡੀਟਰ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਾਹੌਰ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕੌਸਿਲ, ਮੈਂਬਰ ਸਖਤ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦਾ ਹੈ” ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤ੍ਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕੌਸਿਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੁਛ ਹਾਲ ਭੀ ਦਸਿਆ, ਇਸਦੀ ਤਾਈਦ ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਕੱਤ੍ਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਦੂਸਰਾ ਰੈਜ਼ੋਲਯੂਸ਼ਨ ਕਿ “ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਕਰਕੇ ਅੰਤ ਪ੍ਰਯੰਤ ਜੋ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਾਯਾ ਹੈ ਅਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਕਲਮ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਪੰਥ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਪੰਥ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਲਈ ਇਕ ਫੰਡ ਖੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣਹਾਰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਤਾਲੀਮ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਰੁਪੈਆ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਿਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹੋਸ ਬਨਾਯਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਲਾਭ

ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਦਾ ਲਈ ਅਟੱਲ ਰਹੇ” ਭਾਈ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਪਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਹ ਭੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਦ ਹੀ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਕਹਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਯ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਦਸੀਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰ ਨੂੰ ਜੈਸਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖਾਹਸ਼ ਸੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਅਟਲ ਯਾਦਗਰ ਇਕ ਖਾਲਸਾ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹੋਸ਼ ਬਨਾਈਏ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਈਦ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਨੇ ਪੁਰਜੋਰ ਲਫਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਜਣਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਇਨੀਆਂ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਯਾਨੀ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਲ ਇਕ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਜ ਦੇ ਜਲਸੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਜਾਵੇ ਭਾਈ ਮਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੇਜਰ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਇਸਦੀ ਤਾਈਦ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਹਸੀਲਦਾਰ ਚੁੰਗੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਡ ਕਲਰਕ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ਨੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਇਕ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫੰਡ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ- ੧- ਭਾਈ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਆਜਮ ਬਾਗੜੀਆ, ੨- ਭਾਈ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਲਾਹੌਰ, ੩- ਭਾਈ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਯੂਨੀਸਿਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਹੌਰ, ੪- ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੈਕ੍ਰੇਟਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕੌਂਸਿਲ, ੫- ਭਾਈ ਬਾਘ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀ.ਏ. ਪ੍ਰੈਜੀਡੈਂਟ ਖਾਲਸਾ

ਯੰਗਮੈਨਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਲਾਹੌਰ, ੬- ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀ.ਏ ਦਫਤਰ ਫਨਾਸ਼ਿਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਹੌਰ, ੭- ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਹਸੀਲ ਦਾਰ ਚੁੰਗੀ ਲਾਹੌਰ, ੮- ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੈਕਟਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ, ੯- ਸਰਦਾਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਮਜੀਠਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ੧੦- ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਕੀਮ ਸਕੜ ਖਾਲਸਾ ਬ੍ਰਾਦਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ, ੧੧- ਸਰਦਾਰ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਕੀਲ ਫੀਰੋਜਪੁਰ, ੧੨- ਸਰਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਈ ਏ-ਸੀ ਜੰਗਲਾਤ ਸਾਹਪੁਰ, ੧੩- ਸਰਦਾਰ ਨਰਾਯਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ.ਏ. ਐਲ.ਐਲ.ਬੀ. ਵਕੀਲ ਗੁਜਰਾਂ ਵਾਲਾ, ੧੪- ਸੋਢੀ ਸਜਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀ.ਏ. ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਹਿੰਦ੍ਰਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ, ੧੫- ਸੰਤ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਕਤ ਉਪਦੇਸ਼ਿਕ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੜ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਜਾਇੰਟ ਸਕੜ ਭਾਈ ਬਾਘ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ” ਇਸਦੀ ਤਾਈਦ ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਇਸਦੇ ਬਾਦ ਇਕ ਹਜਾਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਚੰਦਾ ਜਮਾ ਹੋਯਾ ਜਿਸਦੀ ਫੈਰਿਸਤ ਵਖਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਜਲਸਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਦੇਖੋ ਮੂਰਖ ਦੇਸ਼ ਅਸਾਡਾ
ਕਿਕੁਰ ਭੁੱਬਦਾ ਜਾਂਦਾ
ਸੱਪਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ, ਬਿਲੀਆਂ,
ਕਾਵਾਂ ਅਪਣੇ ਪੀਰ ਬਣਾਂਦਾ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫੰਡ ਕਮੇਟੀ ਲਾਹੌਰ

ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ 11-9-1901

ਸ੍ਰੀ ਯੁਥ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਜੋ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫੰਡ ਲਈ ਵਸੂਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਕਿਤਾਰਥ ਕਰਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਈਸ ਅਜਮ ਬਾਗੜੀਆ ੧੨੦, ਲਾਲਾ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਮਾਲਕ ਮਤਬਾ ਮੁਫੀਦਿ ਆਮ ੧੦੦, ਸਰਦਾਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਚਾਉਲੇਮੀਊਨਸੀਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਹੌਰ ੧੨੫, ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤਹਸੀਲਦਾਰ ਚੰਗੀ ਲਾਹੌਰ ੫੦, ਭਾਈ ਬਾਘ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀ.ਏ ੩੦, ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਟੇ ਵਾਲੇ ੨੫, ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਡ ਕਲਰਕ ਪੰਜਾਬ ਕਲੱਬ ੨੫, ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘਜੀ ਆਟੇ ਵਾਲੇ ੨੫, ਭਾਈ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਾਉਲੇ ਸੁਦਾਗਰ

੨੫, ਫੁਟਕਲ ਛੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ੫੫, ਕੁੱਲ ਜੋੜ ੪੨੦ ਰੁਪਏ।

ਨੋਟ:-

੧. ਇਹ ਸਬ ਰੁਪੱਯਾ ਪੀਪਲਸ ਬੈਂਕ ਚ'ਸੂਦੀ ਜਮਾ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

੨. ਛੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਫੈਰਿਸਤਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਰੁਕੇ ਹੋਰ ਚੰਦਾ ਆਉਨ ਤੇ ਅਕੱਠੀ ਵਖਰੀ ਛਾਪੀ ਜਾਵੇਗੀ।

੩. ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਹੋਸਲੈ ਨਾਲ ਚੰਦਾ ਭੇਜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ੧੫੦੦੦ ਰੁਪੱਈਯਾ ਬੋਰਡਿੰਗ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ੫ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜਾਈ ਲਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜਾਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ 16 ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। 11 ਭਾਗ ਪੂਰੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਵੰਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਵੀ ਜਲਦੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਸਦੀਆਂ ਤੀਕ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ

॥ ਅੱਜ ਲੋੜ ਤੇਰੀ ਡਾਢੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘਾ ॥

ਸੱਜਣ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਅਨੰਦ ਨਗਰ ਬੀ ਗਲੀ ਨੰ 12/2

ਸਿਓਣਾ ਰੋਡ (ਤ੍ਰਿਪਤੀ) ਪਟਿਆਲਾ

ਬਖਸ਼ੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤਿ ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰ
ਛਡਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਉਂ ਪੀਵਦੈਂ ਬਿਖ ਸਿੰਘਾ ॥
ਤੂੰ ਪੁਤਰ ਹੈ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲਤੇ ਦਾ
ਕਿਉਂ ਵਿਗਾੜਦੈਂ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਸਿੰਘਾ ॥
ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਦੀ ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੈ
ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਰ ਤੂੰ ਨਿੱਤ ਸਿੰਘਾ ॥
ਤੂੰ ਹੈਂ ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ
ਐਵੇਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਗੋਤ ਨਾ ਲਿਖ ਸਿੰਘਾ ॥
ਪੂਜਣ ਗੁੱਗੇ ਤੇ ਮੜੀਆਂ ਤੇ ਭਰੇ ਚੌਕੀ
ਫਿਰ ਵੀ ਆਖਦੈਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪੱਕਾ ॥
ਛਡਿ ਗੁਰਮਤਿ ਪਿਛੇ ਫਿਰੇਂ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ
ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਦੇਹਿ ਧੱਕਾ ॥
ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਰੋਲੇਂ ਵਿੱਚ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ
ਕੱਚੀ ਪੜ੍ਹੇਂ ਬਾਣੀ, ਬਣਦੈਂ ਸਿੱਖ ਪੱਕਾ ॥
ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਆਖੇਂ
ਸਭ ਲੁਟੇਰੇ ਨੇ ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸੱਕਾ ॥
ਇੱਕ ਆਇਆ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਸਾਧ ਚੜ ਕੇ

ਮੂਹੋਂ ਮਿੱਠਾ ਪਰ ਦਿਲੋਂ ਸੀ ਬਿਖ ਸਿੰਘਾ ॥
ਘੋਨ ਮੋਨ ਕਈ ਕੀਤੇ ਸਰਦਾਰ ਉਸਨੇ
ਸੰਵਾਦ ਰਚਦਾ ਤੇ ਕਰਦਾ ਸੀ ਠਿੱਠ ਸਿੰਘਾ ॥
ਉਦੋਂ ਉਠਿਆ ਲਾਲ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਾ ਸੀ
ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘਾ ॥
ਝੱਲੀ ਤਾਬ ਨਾ ਸਾਧ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ
ਲਾਹੌਰੋਂ ਦੌੜਿਆ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪਿੱਠ ਸਿੰਘਾ ॥
ਅੱਜ ਥਾਂ ਥਾਂ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਲਾਏ ਡੇਰੇ
ਚਿਹਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਸਿੰਘਾ ॥
ਪੜ੍ਹਦੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣ ਆਪੂੰ
ਸ਼ਰਮ, ਅਣਖ ਲਾਹ ਦਿਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟ ਸਿੰਘਾ ॥
ਮਿੱਠਾ ਬੋਲ ਕੇ ਕਿਰਤ ਤੇਰੀ ਪੁੱਟਦੇ ਨੇ
ਕਰ ਲੈ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਬਹਿ ਨਿੱਤ ਸਿੰਘਾ ॥
ਉੱਠੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਕਲਮ ਉਠਾਏ ਸੱਜਣਾ
ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇਰੀ ਡਾਢੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘਾ ॥
ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇਰੀ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘਾ ॥

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟ :

ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਾਇਆ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ
ਅਨੁਸਾਰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।

ਬੈਂਕ ਦਾ ਨਾਂ : ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪਤ੍ਰਿਕਾ। Account No. : 65077080586

ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਕੀ ਜੈ!

ਲੇਖਕ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰੀ (ਫੋਨ- 001-408-903-9952)

ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਇੰਜ ਨਾ ਸੋਚੀ ਜਾਣਿਓ- “ਐਸਾ ਵੀ ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ?” - ਇਹ ਸਿਰਫ ਬੀਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਥ ਨਾ ਕਰੋ, ਜੇ ਜਹਾਲਤ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਨੇਰੇ ਨੇ ਸਾਡਾ ਖਹਿੜਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਅਣਹੋਈ ਇੰਜ ਹੀ ਵਰਤਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਬੱਸ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਚਿਹਰੇ- ਮੋਹਰੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ, ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਏਗੀ।

ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਬੜੇ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਨਾਲ ਵਸਦਾ ਰਸਦਾ ਸੀ। ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਕਈ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਰਸਪਰ ਪਿਆਰ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਵੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਧੰਦਾ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਿਹਨਤ ਮਜਦੂਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਉਪਜੀਵਕਾ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕਿੱਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਈ ਮਰਦ, ਖੱਟਣ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ-ਟੀਹਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ਾਂ- ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੁੱਖ ਸੁਨੇਹੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਖਤ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜਮਾਨਾ ਸੀ ਉਦੋਂ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੀਬੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਘਰੋਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦੀ ਹੱਟੀ ਨੂੰ ਤੁਰੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਉਹ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਸੌਦਾ ਪੱਤਾ ਵੀ ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਲੈ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਹੱਟੀ ਵਾਲੇ ਲਾਲੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਪੱਕੀਆਂ ਸਾਮੀਆਂ ਸਨ। ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਉਧਾਰ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਉਧਾਰ ‘ਤੇ ਲੀਕ ਫੇਰ ਕੇ, ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਨੋਟ ਫੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ। ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿ ਮੋਟੀ

ਸਾਰੀ ਵਹੀ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਕੀ ਕੁਝ ਤੇ ਕੀ ਹਿਸਾਬ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਪਛੜੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਿੰਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਾਲੀ ਅਖੌਤ ਵਾਂਗੂੰ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਸੀ। ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਗਈਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਸਵਾਦ ਕਿਰਕਿਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਮੋਟੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲੀ ਐਨਕ ਉਤਾਰ ਕੇ, ਲਾਲਾ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਕ ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਕਈ ਗਾਹਕ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਦੁੱਖੋਂ ਕਈ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਨਵਾਂ ਹੱਲ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਚਿੱਠੀ ਦੇਣ ਆਏ ਡਾਕੀਏ ਨੂੰ ਉਹ “ਵੀਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦੇ ਜਰਾ!” ਕਹਿ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਨਾਲੇ ਪਲ ਭਰ ਅਰਾਮ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਨਾਲੇ ਮਿੰਟੋ ਮਿੰਟੀ ਖਤ ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਨਵਾਂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਇਤਨਾ ਸੂਤ ਬੈਠਿਆ ਕਿ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ‘ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪਤੀਆਂ’ ਦੇ ਖਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਜਿੰਮਾ ਇਕਲੇ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ‘ਤੇ ਆਣ ਪਿਆ।

ਜਿਸ ਘਰ ਮੋਹਰੇ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜਦੀ, ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਫੜਨ ਦੌੜਦਾ, ਕੋਈ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮੰਜਾ ਡਾਹੁਣ ਲੱਗਦਾ। ਪਤੀ ਦਾ ਖੱਤ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋਈਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ, ਡਾਕੀਏ ਲਈ ਦੁੱਧ ਗਰਮ ਕਰਨ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਡਾਕੀਆਂ ਮਨੀ-ਆਰਡਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੁਆਈਆਂ-ਭਾਈਆਂ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ। ਜਦ ਉਹ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ, ਬੱਲੇ ਬੈਠੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਟੋਹਰ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦੀ। ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਹ ਕੋਈ ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਲ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਚਿੱਠੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ‘ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ ਫਲਾਣੀ ਕੌਰ’ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਤਿਰਛੀ ਜਿਹੀ ਨਜਰ, ਅੱਗੇ ਬੈਠੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਮਾਰਦਾ। ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਿਸੇ

ਖਾਸ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਡਾਕੀਆ ਇੰਜ ਘੋਟ ਘੋਟ ਕੇ ਚਟਕਾਰੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਡਾਕੀਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਪਤੀ' ਜੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਵੀ ਸੀ, ਸਮਝੋ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਪਤਨੀਆਂ ਦਾ, ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨਾਲੋਂ ਸੰਪਰਕ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਨਵੇਂ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਵਿੱਸ ਘੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਇਧਰ ਡਾਕੀਏ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਨੇ ਘਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਦਾਰ ਬਣ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੀ ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ ਦਾ ਅਮਲਾ ਫੈਲਾ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਪੱਤਾ ਸੌਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਨੌਹ ਪਾਲਸ਼ਾਂ, ਬਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਗੈਰਾ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਲਿਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਝੋਲੇ ਹੋਰ ਲਟਕਾ ਲਏ। ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੱਤੀ, ਮੁਸ਼ਕੀ ਸਾਬਣ, ਮਸਾਲੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿਕ ਸੁਕ ਹੁੰਦਾ, ਮੁੜਦੇ ਵਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁੜ, ਸ਼ੱਕਰ, ਸਾਗ ਵਗੈਰਾ ਪੇਂਡੂ ਗਿਫਟ ਹੁੰਦੇ। ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਲਬਾ ਲਬ ਭਰਿਆ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੱਧ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਇਹ ਡਾਕੀਆ ਹੀ 'ਪਤੀ' ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਪਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਡਾਕੀਆ ਜੀ" ਫਰਮਾਉਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਤਨਾ ਹੇਲ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਰੰਗੀਨ ਫੋਟੋ ਵੀ, ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖ ਲਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਿਆਣੇ ਵੀ ਡਾਕੀਏ ਨੂੰ ਬੜੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ਚਾਚਾ ਆਖਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਸਿਰਫ਼ ਖਤ ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਡਾਕੀਆ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਕਈ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਜੋ ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਚਲਦੀ ਬੇਲੜੀ ਚੌਧਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਆਖਦੇ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਜੋਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਹੁਟੀਆਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

'ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ' ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਦੇ ਪੁੱਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਬੁੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਕ ਦੋ ਅਕਲ ਵਾਲੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਆਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਦਮ ਕਰਕੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲੇ ਦੇ ਭਾਈ ਜੀ ਤੋਂ "ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ" ਸਿੱਖ ਲਈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਖੁਦ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇੰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਡਾਕੀਆ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ' ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਗੱਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

ਲੇਕਿਨ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਬੀਬੀਆਂ 'ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ' ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਕੀਏ ਦੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਸ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂਘਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਜੇ ਖਤ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਖਾਕੀ ਝੋਲਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸਾਈਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਾਂ ਮੋਹਰੇ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਤਛੱਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪਾਈਆਂ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਉਪਰ ਭਾਵੇਂ ਧੂੜ ਜੰਮੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਪਰ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਦਿਸਦੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ 'ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ' ਅਤੇ 'ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ' ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਵਾਉਣ ਲਈ ਡਾਕੀਏ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੋ ਚਾਰ ਵਿਹਲੜ ਸਾਧਾਂ ਦੇ 'ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਮਾਗਮ' ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਫਰੀ ਕੈਂਪ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਖਰਚਾ ਸਾਰਾ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੀਬੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਈ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ, ਪਰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੋ ਗਈ ਡੱਕੀਏ ਦੀ! ਉਤੋਂ ਉਤੋਂ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਅਤੇ ਹਲੀਮੀ, ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਨ੍ਹ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਪਰ ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਤੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਸੜਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿੱਥੇ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਲਾਲੇ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਚਲਦੀ

ਸੀ, ਹੁਣ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਵਾਂ 'ਸ਼ਰੀਕ' ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡੋਂ ਖਦੇੜਨ ਲਈ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਉਂਤਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਉਹਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਗੱਭਰੂ ਮੁੰਡੇ ਬੈਠੇ ਗੱਪ ਸ਼ੱਪ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੱਟੀ ਦੇ ਮੋਹਰਲੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ, ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮਣ ਜਨਾਨੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਗੇਂਦ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਓਏ ਅਹਿ ਗੇਂਦ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਈ ਏ, ਐਡੀ ਸੋਹਣੀ?” ਲਾਲੇ ਨੇ ਸਰਸਰੀ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ। “ਡਾਕੀਆ ਚਾਚਾ ਲਿਆਇਆ ਸੀ।” ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰ ਖੁਰਕਦਿਆਂ ਦੱਬਵੀਂ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਲਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਅੱਛਾ! ਚਾਚਾ ਕਾਹਨੂੰ ‘ਭਾਪਾ’ ਈ ਕਹੁ ਬੱਚੂ!!” ਅੰਵਾਣ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲਾਲੇ ਵਲੋਂ ਮਾਰੀ ਗਈ ਇਸ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੀ, ਪਰ ਹੱਟੀ ਮੋਹਰੇ ਬੈਂਚ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਖਿਤ ਖਿਤਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਸਿਰੇ ਦੇ ਸ਼ਾਤਿਰ ਦਿਮਾਗ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਡਾਕੀਆ ਰੂਪੀ ਮੱਛੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁੰਡੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਚਾਚਾ ਭਾਪਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੱਸ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਹੀ ਸੰਜੀਦਾ ਹੋ ਕੇ ਲਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਸੰਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੋਣੀ ਹਿਤ ਹਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ!” ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਲਾਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਸੂਝਵਾਨ ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ— “ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜਿਕਰ ਆਉਂਦੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਡੇ ਵਡੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਜਤ ਅਣਖ, ਧੀਆਂ ਧਿਆਣੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੇ ਵੀ ਜਰਵਾਇਆਂ ਤੋਂ ਛੁਡਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਐ!” ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਹ ਡਾਕੀਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਹੈਗਾ। ਕਿਵੇਂ ਪਿੰਡ ‘ਚ ‘ਸ਼ਾਹ ਬਹਿਰਾਮ’ ਬਣ ਕੇ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਮਾਣਦਾ ਫਿਰਦੈ... ਇਧਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਕਿ ਦੰਦੀਆਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹੋ... ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਣਖ ਇੱਜਤ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।... ਉਹ ਜਵਾਨੀ ਫੁਕਣੀ ਐ, ਜਿਹੜੀ ਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਨਾ ਲੱਗੇ?”

ਖਿੱਚ ਕੇ ਛੱਡੇ ਗਏ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ ਕੰਮ ਕਰ ਗਏ! ਲਾਲੇ ਦੇ ਭਤਕਾਏ ਹੋਏ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਡਾਕੀਏ ਦਾ ‘ਕੰਡਾ ਕੱਢਣ’ ਲਈ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਧਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗੁਪਤੇ ਗੁਪਤੀ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਉਧਰ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ, ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵੀ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਬਚਾਅ ਵਜੋਂ, ‘ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਲੱਗੇ, ਤੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਗੋ’ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਡਾਕੀਏ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮਣਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੇੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ— “ਓ ਭਾਈ ਧੀਓ-ਧਿਆਣੀਓ, ਭਗਵਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰੱਖੇ!... ਤੁਹਾਡੇ ਜੈਸੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਘਰ ਘਰ ਦੇਵੇ... ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੋ ਰਹੀ ਐ ਕੁਤੀਓ... ਡਾਕੀਆ ਕਾਹਦਾ ਐ ਨਿਰਾ ਦੇਵਤਾ ਐ ਦੇਵਤਾ!... ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਦਕਾ ਉਸਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਤਿਯੁਗ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਐ... ਭੋਲੇ ਸ਼ੰਕਰ ਉਸਦੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਕਰਨ।”

ਕਿਸੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਹਾਲੇ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ, ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦੀ ‘ਕਾਮਨਾ’ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੋਲੀ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਡਾਕੀਏ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ! ਮੂਹੋਂ ਮੂੰਹ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬੀਬੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਛ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮੁਡਿਆਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ। ਡਾਕੀਏ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮਣਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਹ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾਈ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੱਡਾ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੇਹੜੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਢਾਹੇ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮੱਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਹ ਵਹੁਟੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਆਂ ਨਾਲ ਖੜੋ-ਖਿਤਾਬਤ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖ ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਰਾਮ ਰੋਲੇ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਸੁਖੀਂ ਸਾਂਦੀ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਟਿਕੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨੇ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਡਾਕੀਆ ਪ੍ਰੇਮਣਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਬ ਕੰਨ ਭਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ, ਡਾਕੀਏ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

‘ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਰਕ’ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਸੰਸਕਾਰ ਇੱਥੇ ਹੀ, ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਲਾਲਾ ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਨੇ ‘ਫਰਾਖ ਦਿਲੀ’ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਡਾਕੀਏ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹਰਿਦੁਆਰ ਗੰਗਾ ਜੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂਤ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਉਹ ਹੀ ਚੁੱਕੇਗਾ। ਗੱਲ ਕੀ, ਬਿਪਰ ਚੰਦ ਦਾ ਜਾਦੂ ਚੱਲ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸਾਜੀਆਂ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਈਆਂ!

ਅੰਤਿਕਾ: ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ‘ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਚੋਲੇ’ ਬਣੇ ਹੋਏ ‘ਕਾਜੀ-ਬ੍ਰਾਹਮਣ-ਜੋਗੀ’ ਦੀ ਤਿੱਕਤੀ ਨੂੰ ‘ਤੀਨੇ ਓਜਾਤੇ ਕਾ ਬੰਧੁ’ ਆਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਕਿ ‘ਛੋਡੀ ਲੇ ਪਾਖੰਡਾ!’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ‘ਮੰਜੀਆਂ’ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਇਕ ਸਮੇਂ ‘ਮਸੰਦ-ਪੰਥਾ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਿਗਤੇ ਹੋਏ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ-ਅੱਧ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਲੰਬੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ‘ਵਿਚੋਲ ਗਿਰੀ’ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 1699 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਉੱਚੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਸਭ ਜਾਤੀਆਂ ‘ਚੋਂ’ ‘ਖਾਲਸਾ’ ਸਾਜਿਆ। ਮਨੁੱਖ

ਦੀ ਇਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਨੂੰ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਚਿਤਵਿਆ ਸੀ-‘ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਨ ਭਏ ਖਾਲਸੇ॥’ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਅਫਸੋਸ! ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾਕੀਏ ਹੀ ਡਾਕੀਏ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਨੀਲਾ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਵਿਚੋਲਿਆਂ’ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀਏ! ਚਲੋ, ਜੇ ਅਸਾ ਕਰ ਵੀ ਲਿਆ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਲੋਹੜਾ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚੋਲੇ ਆਪਣਾ ਨਿਜੀ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਜੋਗੀਆਂ ਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ ‘ਹੋਇ ਅਤੀਤੁ ਗ੍ਰਿਹਸਤਿ ਤਜਿ ਫਿਰ ਉਨਹੁ ਕੇ ਘਰਿ ਮੰਗਣਿ ਜਾਈ?’ ਭਗਵੇ ਭੋਸ ਬਣਾ ਕੇ ਬੜੇ ਤਿਆਗੀ ਬਣਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਣ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।

ਪਰ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਏ, ਇਸ ਸਾਰੇ ਰੋਲ-ਘਚੋਲੇ ਵਿਚ ਬਿਪਰ-ਸ਼ਕਤੀ, ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭੋਲੇ ਲੋਕ ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਇਆ

ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਛੂਤ-ਛਾਤ, ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕੁਰਹਿਤੀਏ ਤੇ ਤਨਖਾਹੀਏ ਸਦਦੇ ਸਨ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ “ਦਸਮ-ਦੁਆਰ”

ਲੇਖਕ:- ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਚਾਨਣ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਮੁਹਾਲੀ।

ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੀ ਅਸਚਰਜ ਜਨਕ ਹੈ। ਵਿਸਮਾਦਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਪਣਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਅੰਗ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਖੁਰਾਕ ਕਿਵੇਂ ਹਜ਼ਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ, ਭੁੱਖ ਕਿਉਂ ਲੱਗਦੀ ਹੈ? ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਇਹ ਚਲਦਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਕੋਣ ਹਾਂ। ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਥੇ ਕੀ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ? ਐਸੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਆਈ ਬਾਣੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, “ਮਰਦਾਨਿਆ ਰਬਾਬ ਵਜਾ ਬਾਣੀ ਆਈ ਹੈ” ਇਹ ਬਾਣੀ ਕਿਸੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੀ ਬਲਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ (ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ) ਉਤਰੀ ਹੈ। ਦਿੱਸਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਖਸ਼ਮ ਤੱਤ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੂੰ “ਅੰਤਹਕਰਣ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਗ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬਾਕੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ:

੧. ਮਨ

੨. ਚਿੱਤ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

੩. ਬੁੱਧੀ

੪. ਅਹੰਕਾਰ

“ਮਹਾਨਕੋਸ਼” ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੇ ਹਨ:

੧. ਮਨ: ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਫੁਰਦੇ ਹਨ।

੨. ਬੁਧੀ: ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੩. ਚਿੱਤ: ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

੪. ਅਹੰਕਾਰ: ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮਮਤਾ,

ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ: “ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ (ਚਿੱਤ) ਮਤਿ (ਮਮਤਾ-ਅਹੰਕਾਰ) ਮਨਿ, ਬੁਧਿ।”

ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਾਰੇ ਤੱਤ ਅਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਵੀਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਅਕਲ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਹੈ, ਸਿਆਣਪਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਚਿੱਤ ਧਿਆਨ, ਚੇਤਾ, ਯਾਦ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਹਨ। ਅਹੰ-ਮੈਂ+ਮੇਰੀ, ਦੂਜੀ ਭਾਵਨਾ, ਮਾਇਆਵਾਦੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ-ਮਮਤਾ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੈ; ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ॥

ਜਸ ਕਾਗਦ ਪਰ ਮਿਟੈ ਨ ਮੰਸੁ॥

ਆਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੁੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ;

ਆਤਮਾ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਾਮ ਮਹਿ ਆਤਮੁ ਚੀਨਸਿ ਗੁਰ
ਬੀਚਾਰਾ ॥ (੧੧੫੩)

ਆਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ:

ਅਚਰਜ ਕਥਾ ਮਹਾ ਅਨੂਪ ॥ ਪ੍ਰਤਾਮਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਰੂਪ ॥

ਆਤਮਾ ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਹੈ:

ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥

ਤਿਸ ਕੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥

ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥

ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੁ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ॥ (੬੬੩)

ਜੀਵਨ ਦਾ ਤਾਤਪਰਜ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੇਲ
ਕਰਨਾ ਹੈ:

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ ॥

ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥ (ਧਨਾਸਰੀ ਮ-੧,

ਅੰਗ-੬੬੧)

ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌ ਦੁਅਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹਨ, ਦਸਵਾਂ ਗੁਪਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ
ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ। ਦਿੱਸੇ ਕਿਵੇਂ ਜਦੋਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੀ
ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਤਮਾ ਅਤੇ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ ਉਦੋਂ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਅਤਮ-
ਤੀਰਥ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼
ਰਾਹੀਂ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਾਸੀ ਬਣਦੇ ਹਾਂ:

ਸਚੁ ਤਾਂ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਅਤਮਾ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪੁਛਿ ਕੈ ਬਹਿ ਰਹੈ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥

(ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ, ਪਾਉੜੀ ੧੦,

ਅੰਗ ੪੬੮)

ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੱਤ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਾਇਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

ਨਉ ਘਰ ਦੇਖਿ ਜੁ ਕਾਮਨਿ ਭੂਲੀ ਬਸਤੁ ਅਨੂਪ ਨ ਪਾਈ ॥

ਕਹਤੁ ਕਬੀਰ ਨਵੈ ਘਰ ਮੂਸੇ ਦਸਵੈ ਤਤੁ ਸਮਾਈ ॥

(ਅੰਗ ੩੩੯)

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਨੌ ਘਰ ਤਾਂ ਬਾਹਰਵਾਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫੋਕਟ ਹਨ ਪਰ
ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੱਤ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੌ ਤਾਂ ਅਧੂਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਦਸਵਾਂ ਪੂਰਾ ਹੈ
ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਭਰਿਆ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦਸਵਾਂ ਵੀ ਪੂਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

ਨਉ ਸਰ ਸੁਭਰ ਦਸਵੈ ਪੂਰੇ ॥

ਤਹ ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਵਜਾਵਹਿ ਤੂਰੇ ॥ (੯੪੩)

ਉਸ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਰੀਲੇ ਵਾਜੇ ਬੱਜਦੇ
ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਕੰਟਰੋਲ
ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸਵਾਂ ਦਰ ਖੁਲ੍ਹ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਮੂੰਦਿ ਲੀਏ ਦਰਵਾਜੇ ॥

ਬਾਜੀਅਲੇ ਅਨਹਦ ਬਾਜੇ ॥ (੬੫੬)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਰੋਕ ਕੇ
(ਥੰਮ ਕੇ) ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਪਣੇ ਅਸਲੀ ਘਰ ਵਲ ਕਰਨ
ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਛਕਦਾ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਧੁਨ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ
ਧੁਨਿ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ
ਹੈ। “ਬਿਨ ਬੰਮਾ ਗਗਨ ਰਹਾਇਆ ॥” ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ
ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਸਚੁ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਧਾਵਤੁ ਬੰਮਿਆ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆ
ਆਏ ॥

ਨਾਮ ਵਿਹਾਝੇ ਨਾਮੁ ਲਏ ਨਾਮਿ ਰਹੇ ਸਮਾਏ ॥

ਧਾਵਤੁ ਬੰਮਿਆ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ
ਪਾਇਆ ॥ ਤਿਥੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨੁ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਉਪਜੈ ਜਿਤੁ
ਸਬਦਿ ਜਗਤੁ ਬੰਮਿ ਰਹਾਇਆ ॥ ਤਹ ਅਨੇਕ ਵਾਜੇ ਸਦਾ
ਅਨੁਦ ਹੈ ਸਚੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਏ ॥ ਇਉ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ
ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਧਾਵਤੁ ਬੰਮਿਆ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸਿਆ
ਆਏ ॥ (ਆਸਾ- ੨, ੪੪੦-੪੪੧)

ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਨ:
ਦੇਹੀ ਨਗਰੀ ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ॥

ਸਿਰਿ ਸਿਰਿ ਕਰਣੈਹਾਰੈ ਸਾਜੇ ॥

ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਤੀਤੁ ਨਿਰਾਲਾ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਆ ॥
(੧੦੩੯)

ਇਹ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਉਦੋਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਅੰਤਰਮੁਖੀ
ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ
ਬਾਹਰਵਾਦੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿਨਾਂ ਗੁਣਾਂ (ਰਜੋ-ਤਮੋ-ਸਤੋ)
ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਚੁਕਣਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੀ ਲੇਪ ਰਹੇਗੀ, ਦਸਵਾਂ
ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹ ਸਕੇਗਾ। ਦਸਵਾਂ ਖੁਲਣ ਨਾਲ ਮਨ ਖੀਵਾ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਰਸ ਪੀਂਦਾ ਹੈ:

ਨਗਰੀ ਏਕੈ ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਧਾਵਤੁ ਬਰਜਿ ਰਹਾਈ ॥ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ
ਛੂਟੈ ਦਸਵਾਂ ਦਰ ਖੁਲ੍ਹੈ ਤਾ ਮਨੁ ਖੀਵਾ ਭਾਈ ॥

(੧੧੨੩)

ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਦੁਆਰਾ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ
ਸੰਗੀਤ ਵੱਜਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਨਉ ਦਰ ਠਾਕੇ ਧਾਵਤੁ ਰਹਾਏ ॥ ਦਸਵੈ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ
ਪਾਏ ॥ ਓਥੈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮਤੀ
ਸ਼ਬਦੁ ਸੁਣਾਵਣਿਆ ॥ (੧੨੪)

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਠੋਸ
(ਨਰੋਏ) ਦਰਵਾਜੇ (ਕਬਾੜ) ਖੁਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ:

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟਿ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥ (ਵਾਰ
ਮ-੩, ੯੫੪)

ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ, ਜਿਸ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਬੜੀ ਮਹਿਮਾ
ਹੈ। ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾਮ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਜਦੋਂ ਨਾਮੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਆਤਮਾ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਸ ਝਰਦਾ ਹੈ:

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਸਤਿਗੁਰ ਚੁਆਇਆ ॥

ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ਆਇਆ ॥

ਤਹ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ ਸਹਜੇ ਸਹਜਿ
ਸਮਾਈ ਹੇ ॥ (੧੦੬੯)

ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅਦ੍ਰਿਸਟ, ਅਗੋਚਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਮਿਲ
ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਅਕਥ ਹਨ,
ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਵੀ ਆ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਦ੍ਰਿਸਟੁ ਅਗੋਚਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਅਕਥੁ ਕਥਾਇਆ
ਥਾ ॥

ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਦਸਮ ਦੁਆਰਿ ਵਜਿਓ ਤਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ
ਚੁਆਇਆ ਥਾ ॥ (੧੦੦੨)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਅੰਦਰ
ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉੱਥੇ ਭੁੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ,
ਨੀਂਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ:

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜੁ ਹੈ ਮਨੁ ਚੜਿਆ ਦਸਵੈ ਆਕਾਸਿ॥
ਤਿਥੇ ਊਘ ਨ ਭੁਖ ਹੈ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੁਖ ਵਾਸੁ॥
ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਵਿਆਪਤ ਨਹੀ ਜਿਥੇ ਆਤਮ ਰਾਮ
ਪ੍ਰਗਾਸੁ॥ (੧੪੧੪)

ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਝਿਲਮਿਲਕਾਰ
ਹੈ। ਅੰਹਦ (ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਦੇ) ਸ਼ਬਦ ਦਿਨ ਰਾਤ (ਚੌਵੀ
ਘੰਟੇ) ਵੱਜਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਜੋਤਿ, ਜੋਤਿ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ। ਕਾਲ ਜਵੇਹਰ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਭਰੀ ਹੈ। ਬੇਹੱਦ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਜੋ ਦੀਪਕ ਉੱਥੇ ਜੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮੱਧਮ
ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਪੁੰਏ ਰਹਿਤ ਹੈ:

ਜਹ ਝਿਲਮਿਲਕਾਰੁ ਦਿਸੰਤਾ॥

ਤਹ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਬਜੰਤਾ॥

ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨੀ॥

ਮੈ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜਾਨੀ॥

ਰਤਨ ਕਮਲ ਕੋਠਰੀ॥

ਚਮਕਾਰ ਬੀਚੁਲਾ ਤਹੀ॥

ਨੇਰੈ ਨਾਹੀ ਦੂਰਿ॥

ਨਿਜ ਆਤਮੈ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ॥

ਜਹ ਅਨਹਤ ਸੂਰ ਉਜ੍ਯੁਰਾ॥

ਤਹ ਦੀਪਕ ਜਲੈ ਛੰਛਾਰਾ॥

(ਸੋਰਠਿ ਨਾਮਦੇਵ-੬੫, ਅੰਗ-੬੫੭)

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਪਣੀ “ਅਨੰਦ”
ਬਾਣੀ ਦੀ ਅਠੱਤੀਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਣ ਰੱਖ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ,
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ
ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ
ਨੂੰ ਦਸ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਲਗਾਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੌਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ
ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ ਪਰ ਦਸਵਾਂ-ਦਰ ਗੁਪਤ ਹੈ। ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ
ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਬੰਧ ਦਸਮ ਦੁਆਰ
ਰਾਹੀਂ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ
ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ
ਚਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ
ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਦਰ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

ਹਰਿ ਜੀਉ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ ਵਜਾਇਆ॥
ਵਜਾਇਆ ਵਾਜਾ ਪਉਣ ਨਉ ਦੁਆਰੇ ਪਰਗਟੁ ਕੀਏ ਦਸਵਾ
ਗੁਪਤੁ ਰਖਾਇਆ॥ ਗੁਰਦੁਆਰੈ ਲਾਇ ਭਾਵਨੀ ਇਕਨਾ
ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ਦਿਖਾਇਆ॥ ਤਹ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਨਾਉ
ਨਵਨਿਧਿ ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਪਾਇਆ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ
ਹਰਿ ਪਿਆਰੈ ਜੀਉ ਗੁਫਾ ਅੰਦਰਿ ਰਖਿ ਕੈ ਵਾਜਾ ਪਵਣੁ
ਵਜਾਇਆ॥

ਇੱਥੇ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ
ਕੀ ਸਾਡੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ
ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਦਸਮ-ਦੁਆਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਹੋਏ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਡੀ
ਸਿੱਖੀ ਰਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ।

ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਜਿਥੇ ਹਰੀ ਆਪ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੌਂ
ਨਿਧੀਆਂ (ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ) ਅਤੇ ਹੋਰ
ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਦਸਮ

ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਭਵਨ ਆਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨ, ਉਨਮਨੀ (ਸੰਸਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਇਆ ਮਨ) ਹੋ ਕੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਜਗ ਰਹੀ ਜੋਤਿ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਝਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਅਪਣੇ ਅਸਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

ਦਸਮ ਸਥਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਕਉਨ ਭਉਨ ਕਹੋਂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਸੁ ਤਉ ਅੰਤ ਨ ਪਾਵਈ॥

ਉਨਮਨੀ ਜੋਤਿ ਪਟੰਤਰ ਦੀਜੈ ਕਉਨ ਜੋਤਿ ਦਯਾ ਕੈ ਦਿਖਾਵੈ ਜਾਂਹੀ ਤਾਹੀ ਬਨ ਆਵਈ॥

ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਸਮਸਰ ਨਾਦ ਬਾਦ ਕਉਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਵੈ ਜਾਹਿ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਵਈ॥੨॥੧੦॥

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦੇ ਰੁਣ ਝੁਣ ਬਾਜੇ ਸੁਯਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਵੀ ਝਰਦਾ ਹੈ:

ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਧਿ ਮਿਲੇ ਪੰਚ ਪਰਪੰਚ ਮਿਟੇ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੇ ਹੈ॥

ਭਾਗੇ ਭੈ ਭਰਮ ਭੇਦ ਕਾਲ ਪਾਉ ਕਲਮ ਖੇਦ ਲੋਗ ਬੇਦ ਉਲੰਘ ਉਦੇਤ ਗੁਰ ਗਯਾਨੇ ਹੈ॥

ਮਾਯਾ ਅਉ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪਾਰ ਅਨਹਦ ਹੁਣ ਝੁਣ ਬਾਜਤ ਨੀਸਾਨੇ ਹੈ॥

ਉਨ ਮਨ ਮਗਨ ਗਗਨ ਜਗ ਮਗ ਜੋਤਿ ਨਿੱਝਰ ਅਪਾਰ ਧਾਰ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨੇ ਹੈ॥੨੯॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਬਿੱਤ ਨੰ. ੨੮ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਸੁਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਉਘੜਦੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੁਰਤਿ ਵਿਚ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਸਟੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਭਾਵ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਪਦ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਪੀਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਦੀ ਅਪਾਰ ਧਾਰਾ ਵਹਿੰਦੀ ਪਈ ਹੈ:

ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵ ਗੁਰਸਿਖ ਸੰਧਿ ਮਿਲੈ ਸਸਿ ਘਰ ਸੂਰ ਪੂਰ ਨਿਜ ਘਰਿ ਆਏ ਹੈਂ॥

ਉਲਟ ਪਵਨ ਮਨ ਮੀਨ ਤ੍ਰਿਬੇਨੀ ਪਰਸੰਗ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਉਲੰਘ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਸਮਾਏ ਹੈਂ॥

ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਚਤੁਰਥ ਪਦ ਗੰਮਿਤਾ ਕੈ ਨਿਝਰ ਅਪਾਰ ਧਾਰ ਅਮਿਆ ਚੁਆਏ ਹੈਂ॥੨੮॥

ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਅਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਕਸਾਂ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ, ਉਲਟਾ ਕਰਕੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਬਣ ਕੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਾਦ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤ ਲਿਵ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਅਪਣੇ ਘਰ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਪਤਾਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਫਰਮਾਣ ਹੈ:-

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨੁਆ ਉਲਟ ਪਰਾਵੈ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਣੀ ਨਾਦੁ ਵਜਾਵੈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚਿ ਰਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਨਿਜ ਘਰ ਵਾਸਾ ਪਾਇਦਾ ॥

ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਫਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਕੀ ਸਾਡਾ
ਮਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬੈਰਾਗ
ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ
ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਅਜੇਹੇ ਖਜਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਦਮ
ਕਰਨਾ ਅਰੰਭਿਆ ਹੈ? ਅਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ।

ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ।
ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਪਾਂ
ਦੀ ਮੈਲ (ਬਜਰ ਕਪਾਟ) ਬੜੀ ਜਬਰਦਸਤ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ:

ਨਉ ਦਰਵਾਜੈ ਕਾਇਆ ਕੋਟਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤ ਰਖੀਜੈ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹੋ ਹੀ
ਬੰਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹ
ਚੁਕਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ
ਇਕਮਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ:

ਮਿਲਿਐ ਮਿਲਿਆ ਨਾਮਿਲੈ ਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਜੇ ਹੋਇ ॥

ਅੰਤਰ ਆਤਮੈ ਜੋਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਕਹੀਐ ਸੋਇ ॥ (੭੯੧)

ਦਸਮ ਦੁਆਰੀ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ
ਕਮਾਈ ਸੁਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਉਪਰੋਕਤ ਵੀਚਾਰ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ
ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਤੁੱਟ ਕਮਾਈ,

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਖੰਡ ਜਾਪ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸੁਆਸ, ਗਿਰਾਸ
ਨਾ ਵਿਸਾਰਨਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰ
ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਤਰ ਕਰਣ ਵਿਚ ਮਨ, ਚਿੱਤ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ
ਅਹੰ, ਚਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਗ ਹਨ। ਬੁੱਧੀ (ਦਿਮਾਗ) ਅਤੇ
ਚਿੱਤ (ਚੇਤਾ, ਸੁਰਤਿ) ਇਕ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਵੀਰਾਂ ਦਾ
ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਹੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ
ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ
ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ
ਤ੍ਰੈਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:-

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲੁ ਨਿਰਾਲਮੁ ਮੁਰਗਾਈ ਨੈ ਸਾਣੈ ॥

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ॥

ਰਹਹਿ ਇਕਾਂਤ ਏਕੋ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਆਸਾ ਮਾਹਿ ਨਿਰਾਸੋ ॥

ਅਗਮੁ ਅਗੋਚਰ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਏ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੋ ॥

(ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ੯੩੮)

ਕਈ ਥਾਂ ਤੇ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਹਿਰਦਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜਪਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਅਗਮ ਰੂਪੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਅਨਿਕ ਨਾਮ ਅਪਾਰ ॥

ਧਨ ਧੰਨੁ ਤੇ ਜਨ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਉਰਧਾਰਿ ॥

(੯੮੩)

ਸੁਰਤਿ (ਧਿਆਨ, ਚਿੱਤ, ਚੇਤਾ) ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਤਮਕ
ਮੰਡਲ ਦੀ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਰਣਧੀਰ
ਸਿੰਘ ਜੀ “ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ-ਦਸਮ ਦੁਆਰ” ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ
ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

“ਬੁਧੀ ਦੀਆਂ ਅਲੱਖ ਅਕਲੀਂ ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਮੰਜਿਲ ਬੜੀ
ਉਰੇਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮ ਅਕਲੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਕਈ ਅਲਪੱਗ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਗੰਮਤਾ ਤੋਂ ਅਗੋਚਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ, ਪਰਖਣ ਮਾਪਣ ਅਤੇ ਜਾਚਣ ਲਈ ਇਸ ਅਲਪੱਗ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਹੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। “ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖਾ ਬੰਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ - ਵਿਕਲਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਅਲੌਕਿਕ ਖੇਲ ਵਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ”। ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਨਾਮ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਧਾਰਾ ਚੋਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਦਾ ਅਗੰਮੀ ਨਾਦ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਰ ਗਗਨਿ ਦਸ ਦੁਆਰਿ॥” ਝਰਨਾ ਝਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੋਮੇ ਦਾ ਮੋਘਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਜ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਰਸ ਭਰਿਆ ਅਚਰਜ ਸੁਆਦ, ਬਿਸਮਾਦੀ ਪ੍ਰਨਾਲਾ ਚਲਣਾ ਅਰੰਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਜੋਤਿ ਦਾ ਦੀਵਾ ਟਿਮਟਿਮਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। “ਆਪ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- “ਆਤਮਾ- ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਦਾ ਜਿਥੇ ਸੰਜੋਗ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਲਵਾ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਗੰਮਤਾ ਆਮ ਲੁਕਾਈ ਲਈ ਬੜੀ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਇਥੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ।” ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਦ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਾਬੂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ “ਦੋਦੜਾਂ ਸੰਗਤ” ਵਾਲੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

“ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਨਿਰਾ ਪੁਰਾ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਉਕਤੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ ਆਦਿ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ - ਬਲਕਿ ਇਸ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁੱਝੇ-ਸਾਰ-ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਲਈ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ਦੇ “ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ” ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ

ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।”

ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ੧੧੫੯ ਅੰਗ ਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ:-

ਮੂਲ ਦੁਆਰੈ ਬੰਧਿਆ ਬੰਧੁ॥

ਰਵਿ ਊਪਰਿ ਗਹਿ ਰਾਖਿਆ ਚੰਦੁ॥

ਪਛਮ ਦੁਆਰੈ ਸੂਰਜੁ ਤਪੈ॥

ਮੇਰ ਡੰਡ ਸਿਰ ਊਪਰਿ ਬਸੈ॥

ਪਸਚਮ ਦੁਆਰੇ ਕੀ ਸਿਲ ਓੜ॥

ਤਿਹ ਸਿਲ ਊਪਰਿ ਖਿੜਕੀ ਅਉਰ॥

ਖਿੜਕੀ ਊਪਰਿ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰੁ॥

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਤਾ ਕਾ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰੁ॥

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ “ਸ਼ਬਦਾਰਥ” ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੋਥੀ ਛਾਪਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੇ ਹਨ:

“(ਸਭ ਦੇ ਮੂਲ) ਹਰੀ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਅਸਾਂ ਮਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤਮੋ ਸੁਭਾਵ ਉਤੇ ਸਤੇ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਤਮੋ ਗੁਣ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਸੂਰਜ (ਗਿਆਨ) ਬਲ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਲਗਨ ਸਭ ਦੇ ਉਤੇ ਹੈ ਭਾਵ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਮੇਰੁ ਡੰਡ = ਮੇਰ ਡੰਡ = ਕੰਗਰੋੜ ਦੀ ਹੱਡੀ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਜੋ ਦਿਮਾਗ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰੀ ਵਲ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਗਨ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਓਹਲੇ ਇਕ ਪੱਥਰ ਹੈ ਭਾਵ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜੜ੍ਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਹੈ। ਇਸ ਜੜ੍ਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਦੇ ਉਤੇ ਹਰੀ ਦੀ ਲਗਨ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਨ ਬੇਅੰਤ ਦੀ ਹੈ (ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਕੁਝ ਉੱਚਾ ਹੋ

ਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਦਿਮਾਗੀ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅੰਤ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਮੇਲ ਲਈ ਲਗਨ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ) ਆਤਮਾ ਦੀ ਉੱਚੀ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰੀ ਦਾ ਮੇਲ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। “
ਦਿਮਾਗ ਵਿਉਂਤਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰੀਕੇ ਘੜਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਣਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਣਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

੧. ਸਸਾ ਸਿਆਣਪ ਛਾਡੁ ਇਆਨਾ॥ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮਿ ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਪਤੀਆਨਾ॥ (੨੬੦)

੨. ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ॥ (ਜਪੁਜੀ)

ਬੁੱਧੀ (ਦਿਮਾਗ) ਤਾਂ ਚੰਚਲ ਹੈ, ਚਪਲ ਹੈ, ਇੱਕ ਥਾਂ ਠਹਿਰਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਤਿੰਨ ਮੁੱਢਲੇ ਤੱਤਾਂ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਅਗਨੀ (ਸਰੀਰ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦਾ) ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਚੰਚਲ ਤੇ ਚਾਲਾਕ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਹੈ। ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ ਉਹ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ, ਜਾਹਰਾ-ਜਹੂਰ, ਸਾਂਗੋ-ਪਾਗ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਪਉਣੈ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਕਾ ਮੇਲੁ॥

ਚੰਚਲ ਚਪਲ ਬੁਧਿ ਕਾ ਖੇਲੁ॥

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ॥

ਬੁਝੁ ਰੇ ਗਿਆਨੀ ਏਹ ਬੀਚਾਰੁ॥

ਕਥਤਾ ਬਕਤਾ ਸੁਨਤਾ ਸੋਈ॥

ਆਪੁ ਬੀਚਾਰੇ ਸੁ ਗਿਆਨੀ ਹੋਈ॥ (੧੫੨)

ਜਦੋਂ ਬਾਹਰੀ ਨੌਂ ਦੁਆਰੇ ਮਾਨੇ ਸਰੋਵਰ ਨਾਮ ਜਪ ਜਪ ਕੇ ਨਕੋ ਨਕ ਭਰੇ ਜਾਣ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਨ

ਦੀਆਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਮੁਕ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫੇਰ ਦਸਵਾਂ ਸਰੋਵਰ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਫੇਰ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵੱਲ ਅਪਣੀ ਮੁਹਾਰ ਮੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਲਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹਾਜ਼ਰਾ ਹਜ਼ੂਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਰਚੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਣਨ ਨਾਲ ਗੁਪਤੀ ਬਾਣੀ, ੴ ਦੀ ਧੁਨਿ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ੴ ਦੀ ਧੁਨੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਥੰਮਾਂ ਤੋਂ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਰੱਤਖ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:-

ਨਉ ਸਰ ਸੁਭਰ ਦਸਵੈ ਪੂਰੇ॥

ਤਹ ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਵਜਾਵਹਿ ਤੂਰੇ॥

ਸਾਚੈ ਰਾਚੇ ਦੇਖਿ ਹਜੂਰੇ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਾਚੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ॥

ਗੁਪਤੀ ਬਾਣੀ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ॥

ਨਾਨਕ ਪਰਖਿ ਲਏ ਸਚੁ ਸੋਇ॥

ਐਸੇ ਦੁਆਰ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕੁੰਜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਬਦ ਦੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

ਦਦਾ ਦੇਖਿ ਜੁ ਬਿਨਸਨਹਾਰਾ॥

ਜਸ ਅਦੇਖਿ ਤਮ ਰਾਖਿ ਬਿਚਾਰਾ॥

ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ ਕੁੰਚੀ ਜਬ ਦੀਜੈ॥

ਤਉ ਦਇਆਲ ਕੋ ਦਰਸਨੁ ਕੀਜੈ (ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ-੩੪੧)

ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਬਿਨਸਨਹਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੇ ਜੀਵ ਤੂੰ ਸਦਾ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੋੜ ਜੋ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੁਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ

ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਆਰ ਖੁਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਹਰੋਂ ਦਿੱਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਮਾਇਕ ਲਿਸ਼ਕ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਮਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮਾਇਕ ਮੰਡਲ ਦਾ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਚੰਬੜਦਾ। ਜਦੋਂ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:-

ਸੇਈ ਮੁਕਤ ਜਿ ਮਨੁ ਜਿਣਹਿ ਫਿਰਿ ਧਾਤੂ ਨ ਲਾਗੈ ਆਇ॥
ਦਸਵੈ ਦੁਆਰਿ ਰਹਤ ਕਰੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥ (੪੯੦)
ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਬਤ ਭਗਤ ਬੇਣੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗ ੯੭੪ ਤੇ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

ਦਸਮ ਦੁਆਰਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੀ ਗਾਟੀ॥
ਉਪਰਿ ਹਾਟੁ ਹਾਟ ਪਰਿ ਆਲਾ ਆਲੇ ਭੀਤਰ ਥਾਤੀ॥
ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਚੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਬਾਹਰੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ, ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਪਰ। ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵਿਚ ਮਾਨੋ ਹਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹਟ ਵਿਚ ਆਲਾ (ਭਾਵ ਦਸਮ ਦੁਆਰ) ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਥੈਲੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣੀ ਕਬਿੱਤ ਨੰ. ੩੧ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਇਉਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

ਤ੍ਰਿਗਨ ਅਤੀਤ ਚਤੁਰਥ ਗੁਨ ਗੰਮਿਤਾ ਕੈ ਪੰਚ ਤਤ ਉਲੰਘ
ਪਰਮ ਤਤ ਵਾਸੀ ਹੈ।

ਖਟ ਰਸ ਤਿਯਾਗ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਕਉ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ਪੂਰ ਸੁਰ
ਸਪਤ ਅਨਹਦ ਅਭਯਾਸੀ ਹੈ।

ਅਸਟ ਸਿਧਾਂਤ ਭੇਦ ਨਾਥਨ ਕੈ ਨਾਥ ਭਏ ਦਸਮ ਸਥਲ ਸੁਖ
ਸਾਗਰ ਬਿਲਾਸੀ ਹੈ।

ਉਨਮਨ ਮਗਨ ਗਗਨ ਹੁਇ ਨਿਤਰ ਝਰੈ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ
ਗੁਰੂ ਪਰਚੈ ਉਦਾਸੀ ਹੈ॥ (ਭਾ. ਘੁ. ਕਬਿੱਤ- ੩੧)

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਚੌਥੇ ਪਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ, “ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਛੂਟੈ ਚੌਥੇ ਪਦ ਮਹਿ ਜਾਇ ਸਮਾਵੈ॥” ਭਾਵ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਾਇਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸਹਿਜ ਵਾਲੀ ਚੌਥੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਲਗਾਵ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਪਰਮ ਤੱਤ, ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ, ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਕਰ ਲਈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਫੇਕੇ ਰਸ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਅਨੰਦ, ਮਹਾਂ ਰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਦੁਨੀਆਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਗੰਮੀ, ਇਲਾਹੀ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ। ਅੱਠ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਾਥਾਂ ਦੇ ਨਾਥ ਬਣ ਕੇ ਵੀ, ਕੁਝ ਨਾ ਲੱਭਾ ਪਰ ਦਸਮੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮਾਨੋ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਗਰ ਲੱਭ ਪਿਆ। ਇਸ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਆਤਮ ਰਸ ਦੀ ਧਾਰਾ

ਨਿਰੰਤਰ ਵੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਮਨ ਨੂੰ (ਅਤਾਮਿਕ ਅਡੋਲ ਅਵਸਥਾ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਲਿਵ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਬਿੱਤ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸੁਧ ਬੁੱਧ ਵਿਸਰ ਗਈ। ਮਤ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਗਿਯਾਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ, ਮਾਨ ਮਰਯਾਦਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਪਿਆਨ ਵੀ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਧੀਰਜ, ਮਾਨ, ਅਭਿਮਾਨ, ਗਤਿ, ਪਤਿ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਖੋ ਗਿਆ, ਬਸ ਅਸਚਰਜ, ਵਿਸਮਾਦ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਰਹਿ ਗਈ। ਮਹਾਂ ਅਦਭੁਤ, ਮਹਾਂ ਵਿਸਮਾਦ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਅਸਚਰਜ, ਬੇਅੰਤ, ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧ ਕੀ ਨ ਸੁਧ ਰਹੀ ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤ ਮੈ ਨ ਮਤਿ ਹੈ॥ ਸੁਰਤਿ ਮੈ ਨ ਸੁਰਤਿ ਅਉ ਧਯਾਨ ਮੈ ਨ ਧਯਾਨ ਹਰਯੋ ਗਯਾਨ ਮੈ ਨ ਗਯਾਨ ਰਹਯੋ ਗਤਿ ਮੈ ਨ ਗਤਿ ਹੈ॥ ਧੀਰਜ ਕੋ ਧੀਰਜ ਗਰਬ ਕੋ ਗਰਬ ਗਯੋ ਰਤਿ ਮੈ ਨ ਰਤਿ ਰਹੀ ਪਤਿ ਰਤਿ ਪਤਿ ਹੈ॥ ਅਦਭੁਤ ਪਰਮਦਭੁਤ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਮ ਅਸਚਰਜੈ ਅਸਚਰਜ ਅਤਿ ਅਤਿ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹਨ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀਆਂ। ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ੱਕਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀਂ ਇਹ ਖੇਡ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਦੀ ਲਿਵਲੀਨਤਾ, ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਅਰਦਾਸਾਂ-ਅਰਜੇਈਆਂ, ਉੱਚਾ ਆਚਾਰ, ਸਚੁ ਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ। ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋਰਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ੧੩ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗਦੈਲਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੱਲਿਓਂ ਗਦੈਲਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 1995 ਵਿਚ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ 51 ਰੁ. ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ-੧

ਮੀਰਾਂਕੋਟੀਏ ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ

ਰਚਨਾ ਕਾਲ (1886-1890)

ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਲੜੀ ਵਾਰ ਸਿਲਸਲਾ ਹਰ ਅੰਕ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਈ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਪੂਰੇ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ, ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਮਸਾਣਾਂ, ਮੀਰਾਂ ਮਨੰਤਾਂ, ਬੀਬੜੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਭੰਮ ਵਰਗੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ, ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿਚ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਰ ਅੰਕ ਰਾਹੀਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਾਹਦਰੀ ਦਾ ਜਿਕਰ ਦਵੈਯਾ ਛੰਦ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਲੱਥਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮੀਰਾਂਕੋਟ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1710 ਈ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਪਹਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਮੁਗਲਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਬੁੱਢਾ ਜੋਹੜ (ਬਿਕਾਨੇਰ) ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਰਸਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਕਰੀਆਂ ਖਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁਲ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਧੱਕੜ ਸਿੰਘ ਰੰਘਰੇਟਾ ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਨੌਕਰ ਹੋ ਗਏ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਭਾਈ ਧੱਕੜ ਸਿੰਘ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੱਸਾ ਰੰਘੜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੁੱਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੰਜਰੀਆਂ ਨਚਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਧੱਕੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਛਿਪੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬੇਅੱਦਬੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕਠ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ। ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੀ ਪਿੰਡ ਮਾੜੀ ਕੰਬੋ ਕੀ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਭੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੋੜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਖੁਰਜੀਆਂ ਠੀਕਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਉਪਰ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਰੁਪਏ ਰੱਖ ਕੇ ਹਾਲਾ ਉਤਾਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ੬ ਮਈ ੧੭੪੦ ਨੂੰ ਪਾਪੀ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਮੱਸਾ ਰੰਘੜ ਜਿਉਂ ਹੀ ਖੁਰਜੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਪਏ ਵੇਖਣ ਲਈ ਨੀਵਾਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਖ ਦੇ ਝਮਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਧੌੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਬਰਛੇ ਤੇ ਟੰਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਿਰ ਨੂੰ ਬਰਛੇ ਉਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਿਕਾਨੇਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਾਪੀ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਪੰਥ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਿਕਾਨੇਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮਸ਼ਮ ਪੁੱਤਰ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੌਧਰੀ ਨੱਥੇ ਖੇਹਿਰੇ ਪਾਸ

ਸੰਭਾਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਮਹਿਨਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਨਾਥੇ ਖਹਿਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਮੁਗਲ ਸਿਪਾਹਿਆਂ ਨੇ ਸੂਹ ਮਿਲਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕੜ ਕੇ ਲਹੌਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇ 1740 ਵਿਚ ਚਰਖੜੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜੁਅਰਤ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਬੇਅੱਦਬੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਕ ਇਤਹਾਸਕ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਦਵੇਯਾ

ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ, ਰਹਿਨ ਨ ਕੋਈ ਦੇਂਦਾ।
ਜੇ ਦਿਸ ਪਏ ਦੱਸਕੇ ਤੁਰਕਾਂ, ਖੂਬ ਰੁੱਪਯੇ ਲੈਂਦਾ।
ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਾਂ, ਅਪਨਾ ਕੰਮ ਬਨਾਯਾ।
ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਾ ਕੇ ਤੁਰਕਾਂ, ਪੈਸਾ ਖੂਬ ਕਮਾਇਆ॥੧॥
ਦੱਸ ਪਾਏ ਤਾਂ ਦਸ ਹੀ ਲੇਵੇ, ਬੀਸ ਦਿਖਾਵਨ ਹਾਰੇ।
ਚਾਲੀ ਪਕੜਨ ਵਾਲਾ ਪਾਵੇ, ਅਸੀ ਵੱਢਨ ਵਾਰੇ।
ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀਸ ਦਿਖਾਏ, ਤੁਰਤ ਪਹਾਸ ਗਿਨਾਏ।
ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਗਾਂ, ਬਹੁਤੇ ਰਿਜਕ ਕਮਾਏ॥੨॥
ਜਿਤਨੇ ਪਾਪੀ ਗ੍ਰੇਸੇ ਲੋਭ ਦੇ, ਨਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕੱਟਨ।
ਪਕੜ ਕੇਸ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਦੇ, ਮੁਹਰੇ ਜਾਕੇ ਸੱਟਨ।
ਲੈ ਪਹਾਸ ਰੁਪੱਯੇ ਖੂਨੀ, ਐਸਾ ਪਾਪ ਕਮਾ ਕੇ।
ਤਰਸ ਨ ਕਰਦੇ ਜਾਲਮ ਭਾਰੇ, ਨਾਰਾਂ ਜਾਨ ਮੁਕਾਕੇ॥੩॥
ਫਿਰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਰੂਰੀ ਥਾ ਜਿਸ, ਨੱਗਰ ਸਿੰਘ ਦਿਸਾਏ।
ਮਾਰ ਓਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨੱਗਰ ਭੀ, ਤੁਰਤ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾਏ।
ਜਿਸ ਤੇ ਸਾਰੇ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਨ ਗਏ ਭਾਰੇ।
ਕਈ ਸਿੰਘ ਜਿਨ ਫੜ ਸੂਰੇ, ਨਾਲ ਬਿਤਰਸੀ ਮਾਰੇ॥੪॥
ਜਿਸਤੇ ਰਹਿਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਬੈਠਨ ਕੋਈ ਨ ਦੇਂਦਾ।
ਭਾੜ ਭਾੜ ਸੀ ਵੈਰੀ ਹੋਯਾ, ਓਸ ਸਮੇਂ ਪਰ ਜਿਨ ਕਾ॥੫॥

ਵਡੇ ਵਡੇ ਜੋ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ, ਹਨੀ ਤਪੀ ਬਲਕਾਰੀ।
ਮਰ ਗਏ ਬਿਨ ਦੋਸੇ ਉਹ ਸਿਦਕੀ, ਸੀਅ ਨ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰੀ।
ਦਾਦ ਨਹੀਂ ਫਰਯਾਦ ਕਿਸੇ ਦੀ, ਸੁਨਦਾ ਕੋਈ ਬਹਿਕੇ।
ਨਹੀਂ ਠਿਕਾਨਾ ਜਿਸਦਾ ਜਿਥੇ, ਕੱਟ ਲੈਨ ਬੱਟ ਬਹਿਕੇ॥੬॥
ਕਾਬੂ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਉਸ ਦਾ, ਤੁਰਤ ਤੇਗ ਸੇ ਲੈਂਦਾ।
ਸਖਤ ਵਖਤ ਪਰ ਕੋਨ ਸਹਾਈ, ਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਸਿਨ ਤਬ ਤਿਨ ਕਾ।
ਜੰਡਿਆਲੇ ਦੇ ਉਹ ਲੋਗ ਜੋ, ਪਹਿਲੇ ਗੁਰ ਦੇ ਦੋਖੀ।
ਅਰ ਹਿੰਦਾਲੀਏ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਚੋਖੀ।
ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਾਵਾਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਗੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਘਨੇਰਾ।
ਸੋ ਭੀ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇ ਕੇ, ਕਰਦੇ ਪਾਪ ਵਧੇਰਾ॥੭॥
ਹੋਰ ਮਜੀਠੇ ਵਾਲੇ ਸੇ ਜੋ, ਜੱਟ ਕਠੋਰ ਵਧੇਰੇ।
ਨਾਮ ਰੰਧਾਵਾ ਰਾਮ ਜਿਸਦਾ, ਕਰਦਾ ਵੈਰ ਘਨੇਰੇ।
ਹਰ ਮੁਖ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਹਿੰਦਾਲੀ, ਵਡਾ ਪਾਪ ਦਾ ਥੋੜਾ।
ਨਾਲ ਖਾਲਸੇ ਰਖਦਾ ਸੀ ਉਹ, ਸਭ ਤੇ ਵੱਡਾ ਬਖੇੜਾ॥੮॥
ਹੋਰ ਚੌਧਰੀ ਨੱਗਰਾਂ ਦੇ ਜੋ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਕਾਉਨ।
ਸਾਰੇ ਮਾਰਨ ਤਾਈਂ ਸਿੰਘਾਂ, ਬਹਿ ਕੇ ਮਤੇ ਪਕਾਉਨ।
ਜਿਸ ਤੇ ਦੇਖ ਮੁਸੀਬਤ ਭਾਰੀ, ਸਿੰਘ ਗਏ ਤਜ ਡੇਰੇ।
ਜੰਗਲ ਨਦੀ ਪਹਾੜਾਂ ਅੰਦਰ, ਛਪ ਕੇ ਕਰੇ ਵਸੇਰੇ॥੯॥
ਕਿਤਨੇ ਜਾਇ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸਾਂ, ਨੌਕਰ ਓਥੇ ਹੋਏ।

ਕਿਤਨੇ ਹੱਥ ਆਇਕੇ ਤੁਰਕਾਂ, ਜਾਨੋਂ ਹੀ ਸੇ ਮੋਏ ।
 ਕਿਤਨੇ ਕਰਨ ਮਜ਼ਹੀ ਕਿਤ ਵਲ, ਕਿਤਨੇ ਜੰਗਲ ਵਾਸੀ ।
 ਪੱਤ੍ਰ ਫਲ ਅਰ ਫੁੱਲ ਖਾਇਕੇ, ਕੱਟਨ ਸਮਾਂ ਉਦਾਸੀ ॥ ੧੦ ॥
 ਕਿਤਨੇ, ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ, ਛਪਦੇ ਫੇਰ ਉਜਾੜੀ ।
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਕੇ, ਜਦ ਬਣਿਆ ਦੁਖ ਦਾਤਾ ।
 ਓਟ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਯਾ ਰੱਖਕ ਵਿਧਾਤਾ ॥ ੧੧ ॥
 ਬੇਜਰ ਬੇਪਰ ਬੇਸਮਯਾਨੋਂ, ਬੈਥਾਓ ਬੇਜੇਰੇ ।
 ਫਿਰਨ ਉਦਾਸ ਆਸ ਸਭ ਖੋਕੇ, ਵਾਂਗਰ ਗੁੰਗੇ ਡੋਰੇ ।
 ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਸਾ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ, ਮਰਨੇ ਦਾ ਉਤਸਾਹ ।
 ਵਾਂਗ ਸਤੀ ਦੇ ਕਰਦੇ ਸਦ ਹੀ, ਹੋਨ ਸ਼ਹੀਦ ਉਮਾਹਾ ॥ ੧੨ ॥
 ਇੱਕ ਓਰ ਨਾ ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ, ਨਾ ਬਸਤ੍ਰ ਨਹਿ ਜਾਗਾ ।
 ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਨਾ ਸੀ ਕੋਈ, ਫਿਰਦਾ ਭਾਗਾ ਭਾਗਾ ।
 ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਕੀ ਸੈਨਾਂ, ਵਾਂਗ ਅਹੇੜੀ ਭਾਰੇ ।
 ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜੰਗਲ ਅੰਦਰ, ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਨ ਸ਼ਿਕਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥
 ਅਪਨੇ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਬਿਗਾਨੇ, ਮਿਤ੍ਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੋਏ ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਲਿਆਵਨ ਫੜਕੇ, ਜਿਥੇ ਪਿਖੇ ਲੁਕੇਏ ।
 ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰ ਨ ਲਗੇ ਕਿਤੇ ਵਲ, ਤਦ ਤਜ ਦੇਸ ਸਿਧਾਏ ।
 ਦੇਸ ਮਾਲਵੇ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ, ਜਿਨ ਨੇ ਸਮਝ ਵਿਤਾਏ ॥ ੧੪ ॥
 ਜਾਇ ਬਰਾਤਾਂ ਦੀ ਜਿਨ ਧਰਤੀ, ਉਨ ਕੀ ਓਟ ਤਕਾਈ ।
 ਪਈ ਮੁਸੀਬਤ ਕਰਤੇ ਵਲੋਂ, ਓਥੇ ਜਾਇ ਵਟਾਈ ।
 ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਜਾ ਕੇ, ਕਰੇ ਨੌਕਰੀ ਕੋਈ ।
 ਯਾ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰੇ ਲੁਕ ਛਪਕੇ, ਜੋ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਹੋਈ ॥ ੧੫ ॥
 ਇਸੇ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਕੇ, ਸਿੰਘ ਮਤਾਬ ਬਹਾਦਰ ।
 ਬੀਕਾਨੇਰੀ ਰਾਜਾ ਦੇ ਢਿਗ, ਬਸਿਆ ਪਾਕੇ ਆਦਰ ।
 ਕੋਈ ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲੈ, ਚਾਕਰ ਉਸ ਦਾ ਹੋਇਆ ।
 ਪਿਛਲਾ ਦੁੱਖ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਦਾ, ਸਾਰਾ ਮਨ ਥੀਂ ਖੋਇਆ ॥ ੧੬ ॥
 ਆਪ ਰਹੇ ਉਹ ਬਣਕੇ ਬਾਕਾ, ਨਾਲ ਤੇਜ ਦੇ ਐਸਾ ।
 ਜਤੀ ਸਤੀ ਹਠੀਏ ਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਲੋਗਾਂ ਉਪਰ ਜੈਸਾ ।

ਕਈ ਸਿੰਘ ਜੋ ਨਾਲ ਓਸ ਦੇ, ਸਰਬ ਰੁਜੀਨੇ ਪਾਉਨ ।
 ਕਰਕੇ ਖੂਬ ਨੌਕਰੀ ਰਾਜੇ, ਅਪਨਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਨ ॥ ੧੭ ॥
 ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਬਿਪਦਾ ਅੰਦਰ, ਇਸ ਆਵੇ ਤਿਸ ਤਾਵੀਂ ।
 ਰੱਖੇ ਪਾਸ ਓਸ ਨੂੰ ਹਿਤ ਸੇ, ਜਾਨ ਨ ਦੇਵੇ ਅਜਾਈਂ ।
 ਰਾਜਾ ਪਾਸ ਕਰਾਵੇ ਨੌਕਰ, ਆਦਰ ਨਾਲ ਲਿਜਾਕੇ ।
 ਗੁਰ ਅਗੇ ਉਹ ਕਰ ਅਰਦਾਸਾ, ਕੰਮ ਕਰੇ ਸੁਖ ਪਾਕੇ ॥ ੧੮ ॥
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ, ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਰੰਗੀਲਾ ।
 ਨੱਸਨ ਬਾਝੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤਾਈਂ, ਰਹੀਆਂ ਨ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਹਾਕਮ ਸਭੇ, ਹੋਇ ਦਲੇਰ ਖਲੋਏ ।
 ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਫਤੇ ਪਾਇਕੇ, ਰਾਜੀ ਡਾਵੇ ਹੋਏ ॥ ੧੯ ॥
 ਜਦ ਇਹ ਹਾਲ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰਾ, ਹੋਇਆ ਦੇਸ ਮਝਾਰੀ ।
 ਤਦ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਹੋਈ, ਆਸਾ ਪੂਰਨ ਸਾਰੀ ॥
 ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਮੱਲ ਲਏ ਜੋ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਜਿਨ ਮਹਿੰ ਰਹਨ ਸਦਾ ਮਨ ਮੱਤੇ, ਧਰਮ ਅਧਰਮ ਵਿਸਾਰੇ ॥ ੨੦ ॥
 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਖੇ ਤਦ, ਭਈ ਅਨੀਤ ਘਨੇਰੀ ।
 ਜੋ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਜਾਨ ਹੋਇਆਂ, ਮੂਲ ਨ ਜਾਂਦੀ ਹੇਰੀ ।
 ਮੱਸੇ ਖਾਂ ਇਕ ਰੰਘੜ ਭਾਰਾ, ਸੀ ਵਡ ਜੋ ਹੰਦਾਰੀ ।
 ਤਿਸ ਨੇ ਅਪਨੀ ਦੁਰਚਾਰਤਾ, ਆਕੇ ਖੂਬ ਖਿਲਾਰੀ ॥ ੨੧ ॥
 ਕਰੀ ਬਿਆਦਬੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ, ਹੁੱਕੇ ਅਰ ਪੀ ਕੇ ।
 ਗਨਿਕਾ ਨਾਚ ਖਰਾਬੀ ਕਰਕੇ, ਕਰੇ ਮਨੋਰਥ ਜੀਕੇ ।
 ਜਿਸ ਦੇ ਰੋਕਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸ ਨ ਕੋਈ ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਬੈਠਨ ਦੇਹਨ ਕੋਈ, ਕਿਤ ਵਲ ਮਿਲੇ ਨ ਢੋਈ ॥ ੨੨ ॥
 ਤਾਂ ਤੇ ਸਬਰ ਕਰਨ ਹੋ ਦੁਖੀਏ, ਕਿਸ ਪਹਿ ਦੁੱਖ ਸੁਨਾਉਨ ।
 ਪਰ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ, ਚਾਇ ਕਚੀਚੀ ਖਾਉਨ ।
 ਪਰ ਕੁਛ ਪੇਸ਼ ਨ ਜਾਂਦੀ ਤਿਨ ਕੀ, ਅੱਗੇ ਪਾਪੀ ਮੱਸੇ ।
 ਸਗੋਂ ਦੇਖ ਜੁਲਮ ਤਿਸ ਕੇਰਾ, ਜਾਨ ਬਚਾਕੇ ਨੱਸੇ ॥ ੨੩ ॥
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਹਲ ਚਲ ਹੋਈ, ਤਦ ਕੁਛ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰੇ ।
 ਤੁਰ ਗਏ ਜਿਤ ਵਲ ਨੂੰ ਮਨ ਆਇਆ, ਸਨ ਬਿਪਤਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ।

ਕਿਤਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰ, ਬੀਕਾਨੇਰ ਹਠੀਲੇ।
 ਲੁਕ ਛਿਪ ਕਰਕੇ ਤੁਰਕੀ ਦਲ ਤੇ, ਕਰਕੇ ਤੇ ਬਹੁ ਹੀਲੇ॥੨੪॥
 ਜਾਕੇ ਮਿਲੋਂ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਨਾਲ ਦਰਦ ਦਿਲ ਭਰਕੇ।
 ਆਖਨ, “ਸਿੰਘਾਂ” ਕੀ ਦੁਖ ਕਹੀਏ, ਅਸੀਂ ਬਚੇ ਹਾਂ ਮਰਕੇ।
 ਕਿਤੇ ਨ ਮਿਲਦੀ ਢੋਈ, ਸਾਨੂੰ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਚੁਫੇਰੇ।
 ਓਤਕ ਸੁਨਕੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਸੁਖ ਮਿਲਸੀ ਜੇ ਢਿਗ ਤੋਰੇ॥੨੫॥
 ਜਿਸ ਪਰ ਸਦਕੇ ਕਹੀ ਸਿੰਘ ਨੇ, “ਮੂਲ ਨ ਮਨ ਘਬਰਾਓ:
 ਕਰ ਇਸਨਾਨ ਬਦਲ ਕਰ ਬਸਤ੍ਰ, ਚੁੱਖ ਮਿੱਸਾ ਖਾਓ।
 ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਛ ਅਹੇ ਤੁਸਾਡਾ, ਅਰ ਮਨ ਤਨ ਤੇ ਭਾਈ।
 ਕਰਸਾਂ ਤੁਮਰੀ ਸੇਵਾ ਚੰਗੀ, ਜੋ ਮੇਥੋਂ ਬਨ ਆਈ॥੨੬॥
 ਧੀਰਜ ਧਰੋ ਕਰੋ ਗਮ ਨਾਹੀ, ਇਹ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਤਨ ਕੇਰੇ।
 ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਨ ਸਦਾ ਇਸ ਤਾਈ, ਸਹੀਓ ਹੋਇ ਦਲੇਰੇ।
 ਜਿਸ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਨ ਧੀਰਜ, ਹੋਇ ਗਈ ਕੁਛ ਆਕੇ।
 ਜਦ ਉਹ ਨਾਲ ਦਿਲਾਸੇ ਰੱਖੇ, ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਸੁਨਾਕੇ॥੨੭॥
 ਕੁਛਕੁ ਦਿਹਾੜੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਹੋਸ਼ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਆਈ।
 ਤਦੋਂ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ ਸੇ, ਪਿਛਲੀ ਖਬਰ ਪੁਛਾਈ।
 ਆਖੀ, “ਕਹੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ ਦਾਮ ਹੈ ਕਯਾ ਹਾਲ? ਪਯਾਰੇ।
 ਅਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਕ ਦਾ, ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਕਰਾਰੇ॥੨੮॥
 ਅਹੇ ਅਮਨ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਵਲੋਂ, ਵਸਨ ਸਿੰਘ ਸੁਖ ਸੇਤੀ।
 ਖਾਨ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਕੋਈ, ਅਪਨੇ ਘਰ ਕੀ ਖੇਤੀ?
 “ਕਯਾ ਹੈ ਓਹੇ ਹਾਲ ਕਦੀਮੀ, ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਅਰ ਲੁੱਟਾ।”
 ਕਹੋ, “ਅਜੇ ਤਕ ਬੂਟਾ ਤੁਰਕਾਂ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹੈ ਪੁੱਟਾ॥੨੯॥
 ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਨਨ ਨੂੰ ਮੇਰਾ, ਬਹੁਤਾ ਸੀ ਮਨ ਕਰਦਾ।
 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਸੁਨਕੇ ਪਿਆਰੇ, ਸੀ ਮੇਰਾ ਮਨ ਡਰਦਾ।
 ਤਾਂਤੇ ਕਹੋ ਹਾਲ ਜੋ ਦੇਖਿਆ, ਅਰ ਸੁਨਿਆ ਨਿਜ ਕੰਨੀ।
 ਕਿੱਕਰ ਰਹਿਨ ਸਿੰਘ ਹੁਨ ਓਥੇ, ਖਾ ਕਰ ਰੁੱਖੀ ਮੰਨੀ॥੩੦॥
 ਜਦ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਉਸਨੇ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਰਤੀ।
 “ਸਿੰਘਾਂ ਬਾਝੋਂ ਰੋਇ ਗਈ ਹੈ, ਸੁਨੀ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ।

ਜਿਸ ਪਰ ਰੋਇ ਕਹੀ ਦਿਲ ਭਰਕੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਗਾਥਾ ਸਾਰੀ॥
 “ਕਿਆ ਕਹੀਏ ਉਸ ਹਾਲਤ ਤਾਈਂ, ਕਹੇਨ ਜੀਭ ਹਮਾਰੀ॥੩੧॥
 ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਵੀ ਪਾਪ ਓਸ ਦਾ, ਜੋ ਕੁਛ ਭਾਣਾ ਵਰਤੇ।
 ਕਿਆ ਜਾਣਾਂ ਇਹ ਏਡ ਉੱਪਦ੍ਰਵ, ਕਿਉਂ ਕਰ ਕੀਤਾ ਕਰਤੇ।
 ਅੱਜ ਤੀਕ ਜੋ ਕਿਤੇ ਨ ਹੋਇਆ, ਸੋ ਓਥੇ ਹੈ ਭਾਈ।
 ਜਿਸ ਦੇ ਯਾਦ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਡਾ, ਸੀਨਾ ਫੁਟਦਾ ਜਾਈ॥੩੨॥
 ਮੱਸਾ ਨਾਮ ਇਕ ਹੈ ਰੰਘੜ, ਵਡੀ ਗਗੂਰੀ ਵਾਲਾ।
 ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਓਸ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਸਭਨਾ ਤੇ ਬਦਹਾਲਾ।
 ਦੇਖ ਓਸ ਦੀ ਭਾਰੀ ਤਾਕਤ, ਤੁਰਕਾਂ ਚਾਇ ਟਿਕਾਇਆ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਉਪਰ ਉਸਨੂੰ, ਹਾਕਮ ਕਰ ਬਿਠਲਾਇਆ॥੩੩॥
 ਜਿਸ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ, ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਅਪਣਾ ਡੇਰਾ।
 ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਹੈ ਕਰਦਾ ਪਾਪੀ, ਓਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਬਸੇਰਾ।
 ਪਰ ਰਹਿ ਕਰ ਉਹ ਓਸੇ ਜਗ੍ਹਾ, ਕਰਦਾ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬੀ।
 ਛਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਕਬਾਬ ਬੈਠ ਕੇ, ਦੇਜਖ ਦਾ ਆਜਾਬੀ॥੩੪॥
 ਕੁੱਟੇ ਵਿਚ ਤਮਾਕੂ ਉਸ ਦੇ, ਹੁੱਕੇ ਭਰ ਭਰ ਪੀਂਦਾ।
 ਐਸਾ ਕਰ ਅਪਰਾਧ ਨੀਚ ਉਹ, ਕਿੱਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਜੀਂਦਾ।
 ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਹੁ ਬੁੱਕੇ ਬੈਠਾ, ਅਰ ਖਰਮਸਤੀ ਕਰਦਾ।
 ਗਨਿਕਾ ਨਚਿ ਨਚਾਵੇ ਬੈਠਾ, ਰੰਚ ਨ ਮਨ ਵਿਚ ਡਰਦਾ॥੩੫॥
 ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕਰੇ ਨਿਤ ਓਥੇ, ਅਰ ਜੂਤੇ ਕੇ ਸੰਗਾ।
 ਪਲੰਘ ਡਾਹ ਕਰ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਬਨਕੇ ਚੰਗਾ।
 ਏਹ ਬੇਅਦਬੀ ਓਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੁਖਦਾਈ।
 ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲੋਂ ਨਾਲ ਜੋਰ ਦੇ, ਹਟਦੀ ਨਹੀਂ ਹਟਾਈ॥੩੬॥
 ਏਹ ਉਪਦ੍ਰਵ ਵਿੱਚ ਦੇਸ ਦੇ, ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਿੱਤ ਭਾਰੀ।
 ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਰਤੀ ਭੀ, ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੀ।
 ਮਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਨੱਸੇ, ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੋਂ ਭਾਈ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਨਿਰਭਉ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ, ਮੱਸਾ ਹੈ ਬੁਰਿਆਈ॥੩੭॥
 ਜੇ ਉਹ ਪਾਪੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਚ, ਕੁਛਕੁ ਦਿਹਾੜੇ ਰਹਿਸੀ।
 ਤਾਂ ਇਸ ਗੁਰ ਦੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਨੂੰ, ਮੰਦਰ ਕੋਈ ਨ ਕਹਿਸੀ।

ਇਹ ਹਾਲ ਮੈਂ ਔਖੀ ਡਿੱਠਾ, ਤੈਨੂੰ ਆਖ ਸੁਨਾਇਆ।
 ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤਾ ਰਿਦਾ ਦੁਖਾਇਆ॥੩੮॥
 ਜਾਨ ਦੇਨ ਬੋਂ ਡਰਨ ਨ ਜੇਹੜੇ, ਸੀਸ ਤਲੀ ਪਰ ਲੀਤੇ।
 ਉਹ ਭੀ ਇਸ ਕੌੜਕ ਨੂੰ ਪਿੱਖ ਕੇ, ਤੁਰ ਗਏ ਹਨ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ।
 ਮੇਲੇ ਲਗਨੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਅਰ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਂਦਾ।
 ਕਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਓਥੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਦਾ॥੩੯॥
 ਏਹੋ ਹਾਲ ਤੁਸਾਨੂੰ ਸਾਰਾ, ਮੈਂ ਹੈ ਆਖ ਸੁਨਾਇਆ।
 ਅਪਨੀ ਔਖੀ ਦੇਖ ਪੰਜਾਬੋਂ, ਹਾਂ ਮੈਂ ਅਬ ਹੀ ਆਇਆ।
 ਪਰਮੇਸਰ ਯਾ ਗੁਰ ਹੀ ਰੱਖਨ, ਅਪਨੀ ਲੱਜਾ ਭਾਈ।
 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਏਸ ਵਿਚ, ਜਾਂਦੀ ਨਾਹੀਂ ਕਾਈ॥੪੦॥
 ਸੁਨਦੇ ਸਾਰ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਲੱਗੀ ਚਾਇ ਮਤਾਬੀ।
 ਆਖੇ, “ਹੈ! ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ, ਹੁੰਦੀ ਏਹ ਖਰਾਬੀ।
 ਦੁਰਾਚਾਰ ਹੈ ਕਰਦਾ ਮੱਸਾ, ਮਸਤ ਹੋਇ ਕਰ ਐਸੇ।
 ਧਰਮ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਕਿਸੀਪੁਰਖ ਨੂੰ, ਕਰਨ ਨ ਚਾਹੀਏ ਜੈਸੇ॥੪੧॥
 ਇਤਨੀ ਜੁਰਤ ਓਸ ਨੂੰ ਹੋਈ, ਡਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
 ਅਪਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜੋਰ ਦਿਖਾਏ, ਦੂਜੇ ਚਿੱਤ ਨ ਧਰਦਾ।
 ਕਿਹਾ ਅੰਧੇਰਾ ਮਚਾ ਹੈ ਭਾਰੀ, ਜੋ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਕੰਨੀ।

ਕਹੋ ਕਿੰਨੇ ਇਸ ਦੁਸਟ ਕਰਮ ਦੀ, ਨਾ ਹੈ ਗਰਦਨ ਭੰਨੀ॥੪੨॥
 ਕਯਾ ਕੋਈ ਨਾ ਸਿੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਪਰ ਭਾਈ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਐਸੀ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਬੁਰਿਆਈ।
 ਵਡੀ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਬਾਤ ਅਹੇ, ਇਹ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਸਹਾਰਨ।
 ਏਸ ਪਾਪ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਨਾ, ਫੜਕੇ ਬੇਖ ਉਖਾਤਨ॥੪੩॥
 ਜਾਂਨ ਲਿਆ ਮੈਂ ਧਰਮ ਓਰ ਤੇ, ਗਿਰ ਗਏ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰੇ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਉਪਦਰ, ਔਖੀਂ ਦੇਖ ਸਹਾਰੇ।
 ਸੀਨੇ ਉਪਰ ਮੋਠ ਦਲੇ ਉਹ, ਵੱਡਾ ਕੁਸੱਤੀ ਭਾਰਾ।
 ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਭੁਜਾਂ ਦੇ ਬਲ ਤੇ, ਨਾਹੀਂ ਪਕੜ ਪਛਾਰਾ॥੪੪॥
 ਮੁਦਾ ਲੋਹੂ ਹੋਇ ਗਏ ਹਨ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵੇਲੇ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਜਸ਼ਿ ਨ ਮਾਰਨ ਪਿਖ ਕੇ, ਐਸੇ ਕਰਮ ਦੁਹੇਲੇ।
 ਵਡੀ ਸ਼ੋਕ ਦੀ ਬਾਤ ਭਰਾਵੇ, ਜੋ ਮੈਂ ਹੈ ਸੁਨ ਪਾਈ।
 ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਬੋਂ, ਜਰਾ ਨ ਗੈਰਤ ਆਈ”॥੪੫॥
 ਜਦ ਇਹ ਕਹੀ ਕੋਪ ਕਰ ਤਿਸਨੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ।
 ਤਦ ਉਸ ਸਿੰਘ ਕਹੀ ਫਿਰ ਐਸੀ, ਭਰਕੇ ਤਿਨ ਕੀ ਹਾਮੀ।
 “ਭਾਈ। ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿਆ ਓਥੇ, ਜਿਥੇ ਪੇਸ਼ ਨ ਜਾਏ।
 ਓੜਕ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਨਾਂ ਅਪਨੀ, ਦੇਸ ਛੱਡ ਤੁਰ ਆਏ॥੪੬॥

ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ.....

ਭਾਸੇ ਅੱਜ ਲੋੜ ਫੇਰ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਦੀ

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਉੱਠੇ,
 ਨਿਵ ਜਾਵੇ ਧੌਣ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਅਭਿਮਾਨੀ ਦੀ।
 ਸੁੱਤੀ ਘੁਕ ਪਈ ਕੌਮ ਆਣ ਕੇ ਜਗਾਈ ਜਿਸ,
 ਅੱਜ ਤੀਕ ਧੁਮ ਪਈ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਨੀ ਦੀ।
 ਕੌਣ ਐਸਾ ਬੀਰ ਜਿਸ ਭਰਮ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਕੀਤੇ,
 ਆਈ ਯਾਦ ਅੱਜ ਉਸ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਦੀ।
 ਭਾਵੇਂ ਪਾਈ ਨਾ ਕਦਰ ਉਹਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਹੈ,
 ਭਾਸੇ ਅੱਜ ਲੋੜ ਫੇਰ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਦੀ।

ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ -

(ਕਵੀਰਾਜ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕੇਸਰੀ (ਰੋਪੜ))

ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੁਸਾਇਟੀ(ਰਜਿ) ਦਾ ਗਠਨ

ਪੂਰੇ 100 ਸਾਲ ਬਾਦ ਬਣੀ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ
ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੁਸਾਇਟੀ(ਰਜਿ) ਹੈਡ
ਆਫਿਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਉਦਮਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਸਬੰਧੀ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਹਲਚਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। 25
ਮਾਰਚ 2001 ਨੂੰ ਇੰਜ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਲਾਜ' ਲੁਧਿਆਣੇ
ਵਾਲਿਆਂ ਸੇ ਯਤਨਾ ਸਦਕਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ
ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕਠ ਸਵਰਗੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ
ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਅਨਮੋਲ
ਹੀਰੇ ਦਾ ਜੇ 100 ਸਾਲ ਬਾਦ ਵੀ ਮੁੱਲ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ
ਕੌਮ ਲਈ ਇਕ ਸੁਭਾਗਾ ਸਮੁੱ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਵਸਮਤੀ
ਨਾਲ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਕਨਵੀਨਰ ਤੇ ਇੰਜ.
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ
ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ 1 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨੀ
ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ
ਕਰਾਉਣਗੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 2001 ਨੂੰ ਗੁ. ਸ਼੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸਰਾਭਾ ਨਗਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਉਸਾਰੇ
ਗਏ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ
ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਵਸਮਤੀ ਨਾਲ
ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ
ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਵੱਖ ਵੱਖ
ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਉਪਰੰਤ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ
ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਇੰਜ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬਾਕੀ
ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ। ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ
ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ
ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਜੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਮ
ਕੀਤਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 4 ਤੋਂ 6 ਸਤੰਬਰ 2001 ਨੂੰ
ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਲੋੜ ਜਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ
(ਪੰਜਾਬ) (ਇੰਡੀਆ) ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦਾ 3 ਦਿਨਾਂ
ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ
100 ਸਾਲਾ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਤੋਂ
ਸੰਗਤਾਂ ਹੁਮਹੁਮਾਂ ਕੇ ਪੁਜੀਆਂ ਸਨ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ
ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। 6 ਸਤੰਬਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇ
ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ
ਸਰਕਾਰ ਦੇ 8 ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ
ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ
ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਐਲਾਨ ਦੇ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ।
ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦਮਾ ਸਦਕਾ 6 ਸਤੰਬਰ
2001 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਕੈਂਡਰੀ
ਸਕੂਲ ਨੰਦਪੁਰ ਕਲੋੜ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ
ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਕੈਂਡਰੀ ਸਕੂਲ
ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ
ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਦਘਾਟਨ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਜਨਮ ਮਿਤੀ: -	21 ਅਪ੍ਰੈਲ 1850
ਜਨਮ ਸਥਾਨ: -	ਪਿੰਡ ਕਲੋੜ (ਨੰਦਪੁਰ) ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਹੁਣ ਜਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਪੰਜਾਬ)
ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ:-	ਭਾਈ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ:-	ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ
ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ:-	ਬਿਸ਼ਨ ਦੇਈ
ਸਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ:-	ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਸਪੁੱਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ:-	ਵਿਦਿਆਵੰਤ ਕੌਰ
ਕਿੱਤਾ: -	ਕੱਪੜਾ ਬੁਣਨਾ (ਜੁਲਾਹਾ)
ਵਿਆਹ: -	1973

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ:-

1. ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਣ ਦਾ।
2. 17-18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡਣ ਦਾ।
3. ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਤੇ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਲਾਉਣ ਦਾ।
4. ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਦਾ।
5. ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਤੇ ਨਿੱਡਰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਣ ਦਾ।
6. ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਣ ਦਾ।
7. ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਹੋਣ ਦਾ।
8. ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਹੋਣ ਦਾ।
9. ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਹੋਣ ਦਾ।
10. 51 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 52 ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ।
੧੧. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦਾ।
੧੨. ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ, ਵਹਿਮ ਭਰਮ, ਮੜ੍ਹੀ ਮਸਾਣ, ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਦਿ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ।

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ

ਜਾਣਕਾਰੀ

੧. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?

ਉੱਤਰ:- ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ।

੨. ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਦੇ ਭਗਤ ਸਨ?

ਉੱਤਰ:- ਵੈਸ਼ਨੋ ਦੇਵੀ ਦੇ।

੩. ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਮਿਲੇ?

ਉੱਤਰ :- ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨੇੜੇ।

੪. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਸਲੋਕ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:- 63

੫. ਗੋਬਿੰਦਵਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ?

ਉੱਤਰ:- ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ।

੬. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਖਿਆਵਾਂ ਲਈਆਂ।

ਉੱਤਰ:- ਗੰਦੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕਟੋਰਾ ਕਢਵਾਇਆ ਤੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਚੋਅ ਰਹੀ ਪੰਡ ਚਕਵਾਈ।

੭. ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਵਲੋਂ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਜੀ ਹਾਂ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ।

੮. ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ ਕੀ ਅੱਜ ਫੇਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਹਾਂ ਲੋੜ ਹੈ।

੯. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ?

ਉੱਤਰ:- ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ।

੧੦. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵੇਲੇ ਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਚਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਦੁਆਉਣਾ।

੧੧. ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਮੜੀਆਂ ਮਸਾਣਾਂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਨਹੀਂ ਇਹ ਮਨਮਤ ਹੈ।

੧੨. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1699 ਈ. ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਕੇਸਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਬਣੀਏ।

੧੩. ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹੇ?

ਉੱਤਰ:- 7 ਸਾਲ

੧੪. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ?

ਉੱਤਰ:- ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਮੁਬਾਰਕਾਂ

pearls

Touching Hearts Building Confidence

As ISO 9001:2000 and 14001:2004 certified company

pearls

Since 1983

CLEARING UP TOWARDS NEW CHALLENGES

PEARLS Gorup of Companies

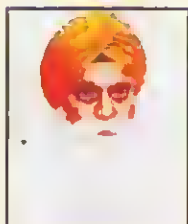
	PGF LIMITED
	PACL INDIA LIMITED
	PEREMATT INDIA LTD. (Magnetic Therapeutic Products)
	NIRMAL CHHAYA INSURANCE SERVICES LIMITED <small>(Licence holder of New India Assurance Co. Ltd.)</small>
	PEARLS BUILDWELL INFRASTRUCTURE LTD.
	OMAX INFO-SYSTEMS LTD.
	TIMBER DIVISION
	INNS LIMITED
	Tourism Limited
	Entertainment Network

ACTIVITIES

- CONSTRUCTION
- TISSUE CULTURE
- HOTEL & RESORTS
- TOURISM
- SPICES CULTIVATION
- INSURANCE SERVICES
- COMPUTER SOFTWARES
- RESEARCH & DEVELOPMENT
- FARMS & FOREST DEVELOPMENT
- CONSTRUCTION FOR COMMERCIAL
& RESIDENTIAL COMPLEX

ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ.)

ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ :

ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ
ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ
(ਗਿ. ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ)
16 ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ

ਇਜ਼. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਲਾਜ'
ਸੀਨੀ. ਉੱਪ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਮਹਿਤਪੁਰੀ
ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ

ਸ. ਕਰਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸਰਪੰਚ
ਕਨਵੀਨਰ (ਪੰਜਾਬ)

ਸ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ
ਕੋ-ਕਨਵੀਨਰ
(ਪੰਜਾਬ)

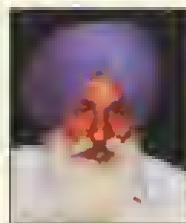
ਪ੍ਰਿ. ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ
ਕਨਵੀਨਰ
(ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)

ਸ. ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ

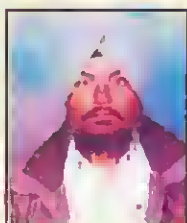
ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਕੱਤਰ

ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ

ਸ. ਰਾਮਬੀਰ ਸਿੰਘ
'ਚਤਾਮਲੀ'
ਕਨਵੀਨਰ (ਰੋਪੜ)

ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਕਨਵੀਨਰ (ਫ.ਗ.ਸ.)

ਸ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
'ਢੋਗਰਾਲੀ'
ਕਨਵੀਨਰ ਮੁਹਾਲੀ

ਸ. ਦੇਸ ਰਾਜ ਸਿੰਘ
ਕਨਵੀਨਰ
ਪਟਿਆਲਾ

ਸ੍ਰੀ ਨੈਬ ਸਿੰਘ
ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ